

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 266

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XI METAI

L. DOVYDĖNAS

Su Krėve laikuose ir įvykiuose

(Tęsinys)

Vargu kas gali manyti, kad Krėvė sutiko užimti minėtą postą karjeros, garbės, ar kitokiais panašiais sumetimais. Tada jis jau buvo šarūno, Dainavos šalies padavimų, Skirgailos ir visos eilės veikalų įžymusis Lietuvos rašytojas, profesorius, dekanas, įžymių organizacijų vadovas-kūrėjas. Kaigi Krėvei galėjo pridėti minėtas postas, jeigu ne sunkų darbą, dideles pareigas ir didelį atsakingumą. Kas sukliudė Krėvės pasiaukojimui? Istorinis įvykis. Gražu būtų, kad Smetonos gynėjai būtų tatau atsiminę.

Mūsų mažoj šalyje, kur mes ta'p viens kitą pažįstame, Krėvė buvo žinomas kaip didelis, atsidavęs kultūrininkas, visas jėgas, žinojimą, patyrimą paskyręs numylėtajam kraštui.

Krėvės šeimyninis gyvenimas buvo kuklus, jis jokio turto nesukrovė išskyrus turta — savo žemę — Dainavą, kurią jis troško matyti šviesią, garbingą, kurioj lietuvis turėjo būti lietuviu, kurioj visi turim išsieti kaip broliai ir kaip šeiminkai.

Ir kas šitiems Vinco Krėvės-Mickevičiaus troškimams nepritarė, kliudė įsikūnyti, Krėvė buvo neatlaidus ypač tiems kurie tatau lėmė. Ir didysis visų nelaimių lėmėjas Krėvei buvo Antanas Smetona, kurį jis ir kaltino, ne kaip Antaną Smetoną, gerą dukros tėvą, geros žmonos gerą vyrą, bet kaip Lietuvos likimo lėmėją.

Gal būt tai tik pavėluotas ir atplaišus šis pareiškimas, bet aš buvau gal būt vienas pirmųjų, paskatinęs Krėvę paskelbti minėtąjį straipsnį, ir žinau, kaip Krėvė sutiko atsiliepiamus į minėtąjį straipsnį. Kada ir aš pasisiūliau atsiliepti į tuos atsiliepiamus, Krėvė nusiskundė: "Kai mes dar negalim sulaukti deramo atsiliepiamo, o tik asmenišką priekabę, vargu tai ar bus naudinga mūsų tikslui: prisidėti prie šios tokios istorinės tiesos. Gal leiskim šiek tiek nusistovėti laiko tėkmei. Pagaliau — jūsų valia".

Kad Krėvė mokėjo plačiai pažvelgti, gal pravartu paminėti šit ką: 1951 m., kalbant Nemuno leidimo ir redakcijos reikalais, ir prašant Krėvę remti žurnalą raštais, aš atkreipiau Krėvės dėmesį į Br. Railos raštus, klausdamas, kaip jis į tai žiūri? Plačiai žinoma, kad tuoj po Antrojo karo Br. Raila iš Paryžiaus prisuntė Vienybei eilę straipsnių apie Krėvę, kurie vargu ar gali būti pakankamai giminingi tiesai, etikai.

Krėvė paklausė mane, kaip aš pats vertinąs Railos raštus. Aš atsakiau, kad Br. Railą laikau vienu įžymiausių mūsų žurnalistų. "Jis rašo neblogai", tarė Krėvė, "ir aš žinau, kad joks žurnalas negali sutelkti pakankamai jėgų, kurios neturėtų kokio nors tarpusavio kivirčo. Mes galim išsieti visuomeninius, kultūrinius reikaluos, nuošalyje palikę asmeniškumus". Ir Krėvė rašė tam pačiam žurnale, kur Br. Raila buvo Redakcinės Kolegijos narys, kai kurių tarimu, labai skaudžiai ir neteisingai aprašęs Krėvę.

Mūsų dienoje, ypač tremtyje, mums būtų pravartu turėti nors dalį pakantos ir

Didž. Lietuvos kunigaikščio Kęstučio antspaudas

(Iš Dr. V. Sruogienės parašytos Lietuvos istorijos, kurią leidžia Tėvynės Mylėtojų Draugija)

gilesnio supratimo, kokį turėjo Krėvė. Ir toliau, aplink pasižvalgius, kaip degančio miško dūmai horizonte verčiasi bukumo, politinio, konfesinio fanatizmo išsiveržimas, dusindamas ir apkabindamas ne vieną ir šviesesnį protą. Dienovidy ir naktį mes gyvai jusme tolerancijos, gilaus supratimo šviesos užgesimą.

Krėvės traukinys tremties kelionėje jau sustojo. Kažin kur dabar moteris iš Augsburgio stoties, apgailėjusi užmirštus sidabrinus peilius, avinus ir piemenis; kur dabar karingas vyras, gailėjęs kardo, vienintelio puikaus kardo. Gal būt jis jau save pakėlė į generolus. Kažin kur, ten buvęs jaunas karštas politikas, kuris apgailėstavo mūsų menkystę — stoka gerų politikų. (Kurių, deja, šiandien nebeturime kur sutalpinti, kai taip nesvietiškai sumažėjo apmokami postai).

Tremties reiškinuose artėjame prie vertybių atsijojimo. Man regis, greit pamatysim visų skambių kalbų, tarybų, komitetų, bendruomenių naudą ir prasmę, kaip anas pasakos padegėlis, mėginsim atrinkti vertybes, iš tų, kurios atlaikys ugnį ir laiką.

Savo laiku didžiausia vertybė lietuvių akyse buvo parapijos viešpats — kunigas. Kurį laiką mūsų visas gyvenimas, idėjos, aspiracijos buvo sutalpintos į parapiją, kaip į pirmą ir paskutinį postą laikinosios žemės kelionės uždaviniję: įsigyti geriausius dangaus raktus. Visa kita — niekniekių niekniekiai. Jau gerokai po Aušros vienas didžiųjų parapijos vadų prel. A. Dambrauskas, tvirtino, kad lietuvių tautai niekur taip nebus gerai, kaip parapijos globoje ir galingo caro prieškabaryje. Tai buvo ilgų šimtmečių parapijinio galvojimo ir akiračio saugojimas, akiračio, kurį atnešė mums svetimi dvasininkai su Jogailos marškiniiais ir iškraipytais poteriais. Akiratis, kuriam visu rimtumu grūmojo Aušrininkų, Varpininkų, socialdemokratų žingsnių garsai.

Kažin kur būtų lietuvis šiandien, jeigu žodžių Tu didvyrių žemė autorius būtų paklausęs parapijinio galvojimo tėvo, — kuris norėjo savo sūnų matyti aukščiausiam ir pelningiausiam poste — parapijos klebonu. Kudirka tarė, jog mes esam didvyrių žemės vaikai, kad mūsų stiprybės reik ieškoti praeityje ir pozityvizme, ne tamsioje parapijinėje apimtyje. Basanavičius, Kudirka, šliupas, vokietis Sauerveinas ryškino mūsų tautos praeities šviesą, paskirtį, bet turėjo ateiti tėvų paskyrimo nepaklausęs eksklerikas Vincas Mickevičius-Krėvė, kuris rašytojo genijum iškėlė

šarūną, Skirgailą, Dainavos šalies padavimus, Krėvė, kuris parodė ne parapijinės dvasios ir siaurumo žmogų, bet mažam žmoguje atrado didelės, neapimamos gamtos dalį ir individą-panteistą kerdžių Lapiną. Krėvė parodė praeitį karalių, kunigaikščių ir didelių plotų valstybę, kuri sprendė Henriką, Karolių, Hamletų siekius ir uždavinius, kuri buvo didelė savo didybėje ir menkystėje, — dalis amžinai kovojančių tautų, nesustojančių laimėjimų ir pralaimėjimų kelionėje, kaip ir visos tautos, kurios nebuvo uždarytos tamsiam parapijiniam aptvėrime.

Krėvė prabilo apie arą — individualumo viršūnę, kaip kontrastą pakalnėn bėgantiems avinams; Krėvė ieško kelių į žmogaus galių ir neribotų siekimų plotus. Pagaliau Krėvė atskleis šiaudinę pastogę, kurioj mes pamatysim kaimo idiliją, rūpesčius, gyvenimo būdą ir džiaugsmą, ir ašaras, ir pasisekimus, ir nepasisekimus, tokioj gyvoj, pilnoj šviesoje, kokią gali duoti didelė meilė ir didelis kūrėjas.

Krėvė — ištisa poaušrinė epocha, atskleidusi mūsų didžiosios praeities veidą ir dvasią. Dvasią garbingos, savo tikslus ir kelius lemiančios genties, kuri išliko ant kaulų žuvusių genčių ir dar daugiau — praradusi ištisus šimtmečius ir sūnų milijonus grumtynėse su tamsa ir menkysta, ginant savo dvasios ir nepriklausomumo likučius. Krėvė buvo didysis talkininkas vaduojant tautą iš parapijinės siaurumos, einant žmogui ir tautai į būtinas gyvenimo sąlygas: individualumą, nepriklausomumą.

Prabėgos žodžiu užkliudėm Krėvės kūrybos veidą ir dvasią. Bet tai tik prabėgomis, nes nebe šių kelių užrašų uždavinys ir apimtis — Krėvės kūryba.

Krėvės palaikai — tikėkim, laikinai — guli Kazimiero parapijos kapinėse, Philadelphiaje, JAV-bių mieste, kur buvo paskelbta JAV Nepriklausomybės Deklaracija, kur laisvės kovotojas Jeffersonas rašė didįjį žmonijos veikalą — JAV Konstituciją, kur suskilęs Laisvės Varpas byloja, jog neperdaug skambinti laisvei ligi varpo suskilimo.

Krėvė buvo palaidotas su visomis parapijinėmis ceremonijomis, su kasdienybės įpratimu atsaikėtomis kalbelėmis, padūsavimais — nuostabiai skaisčiu parapijškumu. Tuo pačiu įsibėgėjimu kolegos rašytojai skuba rinkti aukas pastatymui akmens ar geležies gabalo ant Krėvės kapo, kaip dera doriems parapijonams geroje parapijoje.

Reikia kalbėti, — griaudžiai smulkų reikalą paliečiant prie mūsų įžymiojo rašytojo kapo... Ką gi reikš rašytojų rašytojui akmens gabalas ar geležies, (kurį, dera manyti, gali pastatyti jo šeima, giminės, nes tai jų išgalei, jų valiai) ant laikinojo kapo Krėvei? Jeigu negalima ką vertingiesnio, gal derėtų tylėti, — neatidengti paslaugos ribotumo.

Jeigu ateis teisingumo ir laisvės atstatymo diena prie Nemuno krantų, tenai parvešim Krėvę. Tenai lietuviškos širdies akmuo kitaip bylos. Vėlgi, Krėvė pasistatė paminklą raštais — kūryba: jokia geležis ar akmuo šioj svečioj šalyje nieko nepridės, gal tik pažymės tai, ką Krėvę atitinkantis pagerbimas turi nuslėpti.

Turėtume pastatyti Krėvei paminklą, tai kuo jis sielojosi, kam jis pašventė laiką (Tąsa 2-me psl.)

NEPERMATOMAS ŠYDAS

Algirdas nerimaudamas dar kartą apsižvalgė. Jis negalėjo nepastebėti Mickeliūno šitame keliolikos žmonių išsidėstyme, purviname kapinių kampe. Tame kampe, kur buvo laidojami žmogžudžiai, padegėjai, prievartautojai, — trumpai, visoki nusikaltėliai, kriminalistai.

Mickeliūno tikrai nebuvo.

Algirdas išlydėjo akimis einančias sau kelias davatkėles. Jos dabar turės liežuviams darbo bent visai savaitei! Kol vėl kas "ypatingo" atsitiks. Duobkasiai užpylė paskutinius rudo molio kastuvus. "Užvertė, kaip kokį pastipusį dvidešimt šešerių metų arklį patvory už tvarto", net pasipurtė Algirdas ir prižingsniavo artyn. O duobkasiai, keikdami šaltą, ligi kaulų smelkiančią pagelą, dulkiantį lietu ir, pasitridami nugarbusias, paraudusias rankas, su šipuliais gramdė nuo kastuvų prilipusį molį.

— Kipšai! Nors pusbonkiui būtų davė!

— Nepasiusi, ne šunytiš!.. O žmogų vis tiek reikia užkast. Gaila, kad tu negirdėsi, kaip tave keiks, kai vieną gražią dieną prisilakusį ir nusprogsų čia pat kas, — su pirštu rodydamas laisvą vietą šalia naujai supulto kapo, atrėžė antrasis duobkasy.

— Užkast žmogų. Tpfu, — garsiai nusišpiovė tiesiog ant kapo pirmasis. — Sakyk, seną padlą, brodiagą, pasileidė! Galėjo, rupūžė, palaukti, ligi atšils.

— Taigi, kaip tik tavęs turėjo pasiklausti...

— Kada nudvėsti, — pabaigė ciniškai pirmasis ir neatsukdamas nušlepsėjo vartų link. Kitas, matyt, žmoniškesnis, sliūkino paskui, lyg nenorėdamas, kartkartėmis atsigrėždamas ir žvilgčiodamas tai kapo pusėn, tai į Algirdą, lyg atsiprašydamas, abejodamas, lyg ir jausdamasis kaltu dėl nešvankios aklos, lyg nerimastaudamas nuskriaudęs užkastąją.

Algirdas nusiėmė skrybėlę. "Kada Vėlinių vakarą ant visų kapų degs įvairiaspalvės žvakutės, o mes visi susikaupę minėsim savo mirusius artimuosius, mistiškai su jais jungsimės, tavo kapas pasiliks juodas, kaip ir visas tavo trumpas gyvenimas. Nes tu esi nelaimingiausia iš šiose kapinėse palaidotų. Aš norėčiau melstis — juk man leista melstis. Bet maldai, Dieve, neberandu žodžių. Tokiai maldai, kokios tu būtum verta", ir priklaupęs padėjo baltų gėlių puokštę. Lygiai ant tos pat vietos, kur dar telkšojo girto duobkasio nuo naminio tabako parudusios seilės. Atsistojo ir greitai žingsniu išskubėjo per atidarytus didžiuosius vartus. Tik dabar užsidėjo skrybėlę ant galvos ir patraukė naujai išpiltu šaligatviu į miestą. Nerimas ir nesupratimas buvo apgaubęs jį. Kodėl Mickeliūno nebuvo? Kad neįvyktų dviguba tragedija! Vos ne bėgčia, pagaliau, pasiekė namą, kuriame Mickeliūnas gyveno. Nerimaudamas pasibeldė į langą, ir, tik niekam neatsilėpus, trinktelėjo krumpliciais į duris vieną, kitą kartą ir, tik trečiąsyk pabeldęs, nesulaukdamas prašymo vidun, paspaudė durų rankeną. Durys buvo neužrakintos, ir Algirdas įbėgo vidun. Mickeliūnas sėdėjo užsikniaubęs ant stalo. Buvo jau apie 11-tą valandą ryto, bet kambary degė elektra. Matyt, per visą naktį. Lova buvo nesugulėta.

— Viktorai!

Jūnas vyra pakėlė sausas, paraudusias akis į atėjusį.

— Palik mane vieną, Algirdai, — paprašė tyliu balsu.

— Aš maniau, kad tu būsi laidotuvėse, — truputį suglumo Algirdas.

— Laidotuvėse tai aš buvau. Jūs ją tik užkasėte, o aš palaidojau, — atsakė Mickeliūnas tuo pačiu tonu.

ŽEMAIČIŲ ŽEMEI

Kad laime įstengtum žydėti —
krauju tave laistau krūtinės;
keliai kad būt tavo žvaigždėti —
negaila buitės akmeninės.

Jei žemėje dargana siaučia
ir žiaurūs aplanko ją vėjai,
mūs brolių belieka vien griaučiai —
neliūskime, brangūs arėjai!

Paskelbėm pasauliui teisingą
mes savąją degančią valią! —
Juk mūsų krūtinės nestinga
drąsos nugaltėti nevalią.

Mylėkime savąją šalį,
kas vargstančių verksmą tik girdi.
Kas žemei teisingas, tas gali
už žmones prarasti net širdį.

— O tu nekvailiok...

— Žinau, ką tu man pasakysi: kad turiu valgyti, eiti į lovą išsimiegoti ir... negalvoti.

— Bet, Viktorai...

— Aš noriu būti vienas. Palik mane. Nebijok, nieko sau nepasidarysiu. Kiti padarys. Kurių galų man pačiam save žudyti? Kiti nužudys.

— Ką tu čia dabar?

— Aš žinau, ką kalbu, — taip pat ramiai nutraukė. — Dabar sprendžiu vieną: ar ji laimingesnė būtų buvus, jei būtų gyvenus, ar dabar... kai jos nėra. Viskas kitas nesvarbu.

— Negalvok apie tai dabar. Tau pirmaisiai reikia pailsėti...

— Matai. Ar aš nesakiau, ką tu man patarsi daryti?

— Ne, bet...

— Kam čia kalbėti, — vis taip šaltai dėstė žodžius Mickeliūnas. — Trečią kartą prašau tavęs: palik mane: Ryt ateik. Aš turiu galvoti.

— Vėliau pagalvosim, Viktorai. Aš pats pasistengsiu, kad jos kūnas būtų kitur perkeltas.

— Nesirūpink tuo. Viską palik man, nes tu čia nieko negali padėti. Aš esu vienintelis, kuris galiu čia ką nors padaryti.

— Bet, žmogau, nesuprantu tavęs. Kaip gi tu padėsi?

— Aišku, neiškasiu nakčia ir nepalaiduosiu kitur, kaip kai kuriuose kriminalniuose romanuose rašo, — su iš kažkur atsirusia ironija sarkastiškai rezignavo Mickeliūnas. — Padarysiu visai oficialiai. Niekas ant jos kapo nespiaudys. (Čia Algirdas krūptelėjo, prisiminęs duobkasį). Bažnyčiose suskambins visais varpais, ir jos kapo nebus matyti per vainikus ir brangiausias gėles iš šiltadaržio, baltas ir raudonas rožes, moteriškai plepant. Kūno perkėlime dalyvaus pusė miesto gyventojų su pačiu burmistru priekyje. Pamatysi, dalyvaus visi, kurie ją apšmeizė, nes jie jausis kalti: jie ir pačius gražiausius vainikus ir gėlių puokštes sunėš. Galėsi pasekti: kieno bus daugiau gėlių ir brangesnės, tas ją bus labiausiai iškeikęs. Aš būsiu ne aš, jei pareigūnai, dalyvavusieji savizudybės akto surašyme, neatsiūs baltų gėlių, reiškančių skastybę ir nekaltybę bent po pusvėžimį. O daktaras tai pilną vežimą. Nes jis buvo iškvietas įvykio vieton iš pirmojo savo sūnaus krikštynų puotos... Norėčiau žinoti, kokiais žodžiais jis dirbė visuomenės elementą, dėl kurio nustojo kelių stiklų vyno, poros gabaliukų saldaus torto su migdolais ir pasigyrimų iš savo medicinos praktikos!

— Ką tu čia dabar sugalvojai? — nuste-

bo Algirdas, pradžioj pagalvojęs, kad jo draugas po nerviško sukrėtimo, nusižudžius jo mylimai moteriai, yra sukrėstas psichiškai, bet kartu stebėdamasis jo žodžių šaltumu ir logškumu.

— Sugalvojau? Nieko nesugalvojau. Visai net nereikėjo galvoti. Tik visą laiką galvojau ir dabar galvoju, ar verta tai padaryti... Tiek to. Geriau, eikim pasivaikščioti. Matau, kad tavęs šiandien vis tiek neatsikratysiu. Jeigu nori. Užmigti nebeužmigsiu. — Mickeliūnas pakilo ir užsimetė apsiaustą. — Užsuksim į kapines, jei tu nieko prieš. Noriu pamatyti, kurioj vietoj garbingoji valdžia ją leido palaidoti, — vėl suironizavo, leisdamasis laiptas žemyn.

— Kodėl būtinai dabar? Kitąsyk pamatysi, — stengėsi atkalbėti Algirdas, labai nemaloniai jausdamasis, kad turės draugui parodyti kapą ten, kur jis visai nesitiki.

— Negi niekas jos kapo nepapuošė nors vienu žiedu? — lyg pats sau ištare Mickeliūnas. — Kad ir tyčiomis, kad ir iš pareigos...

— Buvo viena baltų gėlių puokštė, — rausdamas pareiškė Algirdas.

— Be abejo, ir ta pati tavo, — net nesu-sypravęs nukirto Mickeliūnas ir paspaudė Algirdui ranką. — O daugiau niekas? Nė žiedelio? Nė lapelio? — Visa būtybe Mickeliūnas, rodos, trokšte troško nors vieno, vieno lapelio.

— Niekas, — nežinojo ką sakyti Algirdas, gailėdamasis, nenupirkęs daugiau gėlių ir nedavęs besivalkiojantiems vaikams puslitį, kad tomis gėlėmis nelaimingosios kapą papuoštų. Tik, kažin, ar būtų prieš Mickeliūną sugebėjęs jų užsiginti.

— Reiškia, visi ją pasmerkė, — liūdnai sušnibždėjo Mickeliūnas.

Lėtu žingsniu tylėdami juodu stūmėsi kapų link. Staiga Viktoras sustojo.

— Grįžkim atgal. Nėra reikalo eiti... Nė vieno lapelio. Tu tikrai žinai?

— Gaila, bet man būnant ne. Bet tas (Tąsa 3-čiame psl.)

Su Krėve laikuose ir įvykiuose

(Atkelta iš 1-mo psl.)

ir jėgas: *kultūros, šviesos ugdymą*. Krėvės buvo didelis rūpestis, sakysim, viso gyvenimo svajonė: *kultūrą, švietimą apimantis KULTŪROS FONDAS*. Ta kryptimi pasinešus, kad taip sutelktų viso pasaulio lietuviai, kiek sutelkė mažutė lietuvių parapija Kearney, N. J. naujai parapijos bažnyčiai pastatyti, — ir išdrįstum pradėti statyti didelį mūsų paminklą — *Lietuvio Namus Svetur*, kur mes galėtum sutalpinti tautodailės muziejų, archyvą, lituanistikos rinkinius, knygyną, suvažiavimo sales, tautai ir žmonijai dirbusių mūsų įžymiųjų žmonių kampa, kad juos nereiktų pastatyti su atkišta kepure gatvės kertėje. (Kaip dabar vieno žmogaus sušelpimo reikalą sprendžia viena lietuviška kolonija).

Tuose Lietuvių Namuose patalpinkim atitinkamai išleistus Krėvės raštus, nors vieną kampa pavadinkim jo vardu. Ar tai nebus šuolis arčiau atitinkamo pagerbimo, išsiveržimas iš vidutiniškumo. Mūsų mirusiųjų pagerbimas ima grumoti — subanalinti *bet kokį* pagerbimą. Nedera manyti, kad Krėvės paminklo sumanytojai būtų turėję tokią užmačią.

Philadelphijos miesto ribose nutilęs mūsų rašytojas, visuomenininkas, mokslininkas, Dainavos šalies Dainius mažiausiai buvo artimas vidutiniškumui, — kieno valia norima tvirtinti priešingai?

Šias kelias pastabas, priebogomis sugaudytu laiku parašytas apie mūsų lietuviškos dvasios kėlėją Vinčą Mickevičių-Krėvę, baigiu Adomo Mickevičiaus žodžiais: "Be dvasios be širdies, tai grauč" tautos".

(Pabaiga)

Nepermatomas šydas

(Atkelta iš 2-ro psl.)

nieko. Ji nuo to nepagerėjo ir nepablogėjo. Ką tau rūpi žmonės, — stengėsi raminti Algirdas.

— Ji nuo to nepablogėjo!.. Nerūpi žmonės, sakai? Kąžin, kad taip tavo motiną, seserį, žmoną užkastų kur pagriovy kaip šunį? Ar nerūpėtų tau?

Algirdas neturėjo ką atsakyti ir tylėdamas mynė moliu apneštą šaligatvį.

— Tu nutilai, ir nepažiūri į mane. Nes pats netiki tuo, ką sakai. Jau tik tu nebijok. Bus viskas padaryta. Tu eik namo ramiai: aš dar noriu užėiti pas policijos viršininką.

— Vėliau, Viktorai. — Algirdas stengėsi draugą atkalbinti šiandien nuo visko. — Rytoj. Dabar jie visi taip užsiėmę.

— Na, ir gerai. Tas kaip tik liečia tą reikalą, kuriame jie paskendę. Ir neišnarpnios be manęs. Einu. Pagaliau, jeigu nori, gali ir tu eiti.

— Einam, — sutiko Algirdas, ir juodu, įžengę į didelį raudoną mūrą, priėjo prie juos pasitinkančio policijos viršininko sekretoriaus.

— Ar yra viršininkas? — nepasisveikinęs pradėjo Mickeliūnas.

— Yra, bet, žinot, dar vis tebeperžiūrėja ir tvarko kai kuriuos tos bylos dokumentus. Prašė nieko neįsileisti.

— Pasakykit, kad aš noriu kaip tik tuo reikalu su juo pasikalbėti.

— Jūs turite kokių naujų žinių? — susidomėjo sekretorius.

— Visiškai naujų. Tokių, kad kai kuriuos dalykus pakreips kita linkme.

— Tuoju. — Sekretorius pakėlė telefono triūbelę. — Pone viršininke, čia yra du žmonės. Nori pateikti dar tardymui nežinomų faktų... Kaip?... Klausau pone viršininke! — Padėjo triūbelę ir teigiamai linktelėjo galva Mickeliūnui. — Prašau, ponai.

— Dėkui — Mickeliūnas pirma, Algirdas paskui, pasuko viršininko kabineto pusėn. Tarpdury jau stovėjo pats viršininkas.

— Prašau, mano ponai. O, jūs, jei neklystu, jau esate davę savo parodymų, — sėsdamas, svečiams nurodydamas vietas ir pastumdamas jiems papirosinę, atsiminė viršininkas, dirstelėdamas į Mickeliūną.

— Visai teisingai, pone viršininke. Aš noriu juos tik papildyti ir kai ką pakeisti... Ne, nerašykite protokolo dabar, — pamatęs viršininką vilgant plunksnakotį rašale, papurtė galvą Mickeliūnas. — Vėliau. Aš pasakysiu, kada protokoluoti.

Viršininko veidas rodė nepasitenkinimą.

— Pone... Pone Mickeliūnai; tokia, rodos, jūsų pavardė. Žinokit, kad mums sentimentai nerūpi, tik faktai.

— Kas yra sentimentas, viršininke? Ir ar sentimentą galite išskirti iš tardymo? Jei jūs apklausinsite paprastą žmogelį, jūs turėsite išklausti jo istoriją nuo Adomo ir Ievos. Ar jis jums ne sentimentus pasakos? O aš jokio sentimentu neturiu, gerbiamasis. Pagaliau, pabandykit ištirti kokios nors bylos aplinkybes be sentimentu. Vieno parodymas jums labiau patiks, kito — mažiau. Vieno kaltinamojo laikysena jūs būsite patenkintas, kitas jus nervuos. Štai, jau turite sentimentą, pone viršininke, ar ne? Ar tai visai neturės įtakos bylai?

Viršininkas lyg sumišo.

— Na gerai pasakokit. Tik trumpai.

— Kadangi kiekviena byla aiškinama nuosekliai, iš pradžios, aš taip pat darysiu. Trumpai ir aiškiai. Šita mergina, kuri dabar gulį apspiaudyta purvinam kapinių kampe, nėra padariusi dviejų jai primetamų nusikaltimų. Vienas iš jų — pasileidimas, ištvirkavimas, atseit, visuomenės piktinimas. Žinokit, viršininke, kad ne ji piktino visuomenę, bet ją piktino visuomenė. Tos visuomenės šulai piktino.

PAUKŠČIAI SKRENDA

— Kaip tai, — išsižiojo viršininkas.

— Jūs žinot iš savo ankstyvesnių tardymų, kad ji užsidirbdavo duonos kąsnį dviem būdais: šokdama ir dainuodama kavinėje. Tai buvo maža algelė, kurios jai vos pakakdavo pragyventi. Tai pirmas būdas ir tiesa. Dabar ieškokim netiesos. Štai ji, pone viršininke. Ji buvo nesutepta ir skaistesnė už visas direktorienes, agronomienes, viršininkienes ir kitas ienes. — Čia viršininkas neramiai sujudėjo. — Palaukit. Jūs įrodėt, kad jos butelis buvo apstatytas puikiais baldais; vienas kitas lepletėjo, pas ją buvęs ir nakvojęs — ir nuėjo banga per miestelį. O kiek reikia žmonių? Šitai negalvojančiai masei? Kuri vieną dieną tą patį žmogų pakels į dangų, kitą dieną paskandins pragare. O ar jūs įrodėte, kaip tie baldai jos bute atsirado. Ne! Jūs neįrodėte, jūs neišvedėte teoremos; jūs priėmėte už aksiomą: jei neturtingos mergaitės, dargi kavinės ir kabareto šokėjos, bute puikūs baldai, reiškia, ji juos uždirbo, kaip jūsų aksioma rodo. O aš griau nu jūsų aksiomą. Išvedu teoremą ir gaunu visai kitą išvadą.

Mickeliūnas, pats savim patenkintas, pasižiūrėjo į Algirdą ir viršininką. Juodu abu klausė, kaip užhipnotizuoti. Mickeliūnas juodu veikė savo valia ir šaltu pasiryžimu.

— Minėjau, kad ją piktino visuomenės šulai. Gal nevisai taip. Norėjau pasakyti, visuomenės šulas. Tiesa, viršininke, ar jūs pripažįstat žmogaus sielą, pomirtinį gyvenimą; ar jūs esat krikščionis?

— Na, taip, — nežinojo kaip elgtis viršininkas.

— Drįstu paklausti, kas baisiau: sielos ar kūno mirtis?

— Aš nesuprantu jūsų, — vis labiau maišėsi viršininkas.

— Kaip tai nesuprantat. — Mickeliūno balsas pakilo ir sukietėjo. Lūpos suspaudė. — Pasakykit kunigui, kad nesuprantat — sielos mirtis yra mirtis, ar kūno mirtis yra mirtis... Tūkstančiai krikščionių aukojo savo gyvybes vienai sielai išgelbėti. Ką čia kalbėt! Jūs puikiai suprantat. O, ir priešim prie to, kad visuomenės šulas ją piktino, demoralizavo, kol jos sielą užmušė. Paėmė kūną ir užmušė sielą. Žmogus su šeima, su dviem vaikais. Žmonės iš tolo kelia skrybėles. Taip, viršininke, ir jūs prieš jį lenkiatės.

Mickeliūno veidas paraudo. Jis atsistojo.

— Gailiuosi, kad netaip pasielgiau, kaip turėjau pasielgti. Aš turėjau jį užmušti. Jo kūną. Nes savo sielą jis užmušė kartu su jos. Jis — savižudys, bet ne ta mergaitė, kuri, sakot, nužudė savo kūną.

— Ponas Mickeliūnai, mes neturim laiko filosofijoms, — stengėsi būti tarnybišku viršininkas.

— Nevaidinkit! Išklauskite ligi galo. Ir dabar protokoluokit. Pasiruošėt? Taip. Rašykite. Nusizudėlė Regina Jakėnaitė buvo mano mylima moteris. Aš su ja susipažinau prieš du mėnesius. Pradėjau lankytis

jos kukliam butely su gerais baldais. Pasipiršau jai, bet ji atsisakė už manęs tekėti, nors ir mylėjo mane. Atsisakė dėl to, kad jautėsi žmogumi be sielos, nužudytu. Aš jai nuolat dariau spaudimą ir norėjau sužinoti, kas ją taip labai slegia. Ir tą pačią dieną, kada jos kūnas paliko nužudytą sielą, ji man pasisakė. Ji turėjo močiutę, pririštą prie vežiojamos kėdės. Ji, močiutė, buvo pusiau paralyžuota. Doktorai numatė greitą mirtį. Reikėjo operacijos ir kokių tai brangių vaistų. Dukraitė nusprendė išgelbėti savo močiutę, tik nepagalvojo, kad bus užmušta jos siela. Ji sutiko su piktinančiais X įstaigos viršininko Tvirkučio pasiūlymais. Jis ir buvo vienintelis vyras, kuris, nupirkęs kūną, užmušė sielą.

— Ką jūs kalbat, — pašoko viršininkas.

— Aš pareikalysiu atsakyti! Jūs beprotis!..

— Ar aš beprotis, pamatysim paskui. Klausykite. Pasirašysit ne jūs, bet aš. Jūsų pareiga protokoluoti, kada jums atidengiami nauji nusikaltimai.

Viršininkas bejėgiškai sudribo ir vėl pasicimė plunksnakotį. Algirdas, atrodė, lyg pasiruošęs pulti, bet pats nežinojo ant ko. Jis vos ne vos gaudėsi, kas čia pasidarė.

— Jis jai ir tuos baldus nupirko. Kaip jis, toks ponas, sės ant braškančios kėdės ar guls į geležinę girgždančią lovą? Jis savo gyvuliškumui susidarė ir aplinką tokią, kokia ji galėjo patenkinti. Ji verkė krivonom ašarom. Savaitę prieš jos, kaip sakot, nusizudymą, jis pradėjo nebeateidinėti. Bet ji suprato, kad nebegali gyventi. Ji buvo jau nužudyta. Savo mirties dieną, sukritis po mano kojomis, ji man viską išraudojo. Aš ją raminau, tikinau, tas, esą nieko; abu pradėsime iš naujo gyventi. Nesvarbu, kaip į tai žmonės pažiūrės. Teismo kandidatas su, anot minios, pasileidusia moterimi. Ir išėjau: palikau ją apsigalvoti. Po valandos nuėjau į šerkaičio vestuves... Dabar ausylai klausykite. Rasime tardymui nežinomų dalykų.

Mickeliūno auditorija susidėjo iš dviejų žmonių, bet jei būtų buvę tūkstantis, kiekvienas, kaip ir anuodu, būtų stengėsi ištraukti iš kalbėtojo žodį anksčiau, negu jis pasakytas.

— Balius buvo puikus. Namai buvo pilni laimės, šviesos ir džiaugsmo: dirbtinio daugiau, negu tikro. Vyras lydėjo į šiltadaržį merginas menamai prisegti joms raudoną ar baltą gėlę, o tikriausiai pavogti gražų žodį ar pabučiavimą. Aš vidujiniai buvau labai neramus ir norėjau kuo greičiau išeiti. Jeigu tave kas nors kankina, tai baliuje ne vieta. Vienam-kitam pasakiau, kad blogai jaučiuosi ir, užsimetęs apsiaustą, išėjau į sodą atsikvėpti. Perlipau per žemą tvorelę, perėjau per kiemą, ir vėl nuėjau pas Reginę, kuri, kaip žinote, gyveno lygiagrečiai, tik kitoj gatvėj. Ir vėl stengiausi įkalbėti jai tekėti už manęs. Niekas nieko nepadėjo, ir aš pradėjau pykti. Dėmesio! Po keliolikos minučių aš jau buvau įsiutęs — ji pareiškė visai iš čia išvažiuosianti pas savo seną mo-

(Tąsa 4-am psl.)

Nepermatomas šydas

(Tęsa iš 3-čio psl.)

čiutę. Aš pasisiūliau kartu su ja važiuoti, bet visi mano įrodinėjimai, maldavimai, buvo lygiai tas pats, kaip su rėčiu sėmimas iš prūdo vandens. Norėjau ją apkabinti ir išbučiuoti akis, savo lūpomis norėjau įlieti per jos lūpas naujos sielos ir gyvenimo. Bet ji visiškai atstūmė mane, ir aš galutinai pasiutau. Griebiau ją už kaklo rankomis ir pradėjau smaugti... Taip, ponai! Tai gerai suvaidinta komedija. Aš ne šiltadaržy prasibrėžiau kaktą į kažkokį ten augalą, kaip buvau pasisakęs. Tai, paprasčiausia, jos nagų ženklas. Ji gynėsi — nors siela buvo užmušta, bet kūnas norėjo gyventi. Gal būčiau ją paleidęs, bet, kai pajutau per akį tekant kraują, visai pamiršau. Pone viršininke, po trijų minučių jos nė kūno nebuvo. Atsipeikėjau ir supratau, ką padariau. Beviltiškai pripuoliau prie pulso ir širdies: ji jau nebeplakė. Nesąmoningai apsidairiau po kambarį. Mintis ir akis užkliuvo už atvirų spintos durų. Nujuosiau nuo jos suknelės dirželį ir ant jo pakabinau ją jau nebegyvaną spintoje... Matot. Tardymas suklydo. Ji nepasikorė. Jūs buvot per daug įsitikinę gandai ir sentimentais. Viską priėmėt už aksiomą. Šitos rankos ją pasmaugė ir pakorė. — Mickeliūnas ištiesė rankas prieš viršininką.

Nė vienas netarė žodžio. Viršininkas jau tur būt, senai nerašė. Apstulbimas ir netikėtumas buvo toks, kad jei Mickeliūnas būtų apsisukęs eiti, jo niekas nebūtų sustabdes. Algirdas atrodė, lyg gavęs kuolų į galvą. Pirmasis atsipeikėjo virvininkas.

— Tokiu būdu, turiu pareigą jus suimti, pone Mickeliūnai, — spausdamas stalinį skambutį nesavu balsu ištarė viršininkas. — Ligi visos aplinkybės paaiškės.

— Ką tu padarei, ką tu padarei! — sukaukė Algirdas spazmiškai gniauždamas rankas.

— Paimkit du policininkus apsaugos ir palydėkit pilietį Mickeliūną į vienutę, — jau tarnybiškai kietai įsakė viršininkas įėjusiam sekretoriui. — Prie durų pastatykit sargybą. Tuoju paruošiu raštišką įsakymą. Pone Mickeliūnai, jūs vėliau būsit pakviestas pas tardytoją. Poną Rėklaitį paprašysiu dar pasilikti.

Algirdas linktelėjo ir be žodžio vėl atsisėdo.

— Ar nesakiau, Algirdai? Matai? Ar tu ar aš čia ką galėjome padaryti?.. E, geriau neduok žmogžudžiui rankos... Sūdieu, Algirdai. Einu išpirkti nusikaltimą. Tiesa, viršininke, kiek aš galiu gauti už kūno nužudymą? 10-20 metų?

— Sunku pasakyti...

— Kaina nėra pigi... O kiek ponas [Virskutis už sielos?.. Aš pasiruošęs, ponai, — Mickeliūnas ramiausiai atsisuko į įėjusius du policininkus.

Algirdas, dar vis priglūšintas, akimis išlydėjo einantį tarp dviejų policininkų, aukštyn pakelta galva, Mickeliūną.

— Tai matot, kas darosi, — nežinojo, ką sakyti viršininkas. — Kas galėjo to tikėtis, ir dar iš Mickeliūno. Teismo kandidatas.

— Ne, viršininke, čia kažkaip nėra taip. Aš neįsivaizduoju. Pažįstu Viktorą daugiau penkiolikos metų. Kartu baigėm gimnaziją ir kartu studijavom. Ne, ne! Čia yra kažkas, ko aš nesuprantu.

— Jūs manot, kad Mickeliūnas prisipažino prie nusikaltimo, jo nepadaręs? Kokių nors motyvų vedamas. Gerai pagalvokite, kokia turėjo tada būti priežastis. Galvokit, galvokit, ponas Rėklaiti! Ar jis nieko specifinio jums nepasakojo? Ką jūs iš viso su juo kalbėjot?

— Nieko ypatingo, rodos. Aš mėginau jį raminti. Suprantama, kaip ši tragedija turėjo jį paveikti. Jis norėjo eiti į kapines jos kapo pažiūrėti. Bet pusiaukelėj nusprendė kitaip, ir grįžom atgal.

J. PALAIMA

Tūkstantinis romanas pleška

"Brangius tautiečius, pirkusius jo knygą ("Kelionė", A. P.), autorius prašo bematant ją sudeginti ir peklus prisijusti jam, už ką jis atsiųs 1 egz. naujo romano ("Marš, marš į kelionę", A. P.)."

A. Landsbergis
(Zr. DRAUGO priedas, 1954.XII.18)

Pratarmė

Lemtingas metas. Kosminių spindulių, sielos gelmių audros. Didelių įvykių ir sukrėtimų gyvename dienas. Tikras siaubas, tiesiog trūksta žodžių pavaizduoti. Hitleris, Stalinas įsakė deginti knygas, bet tai svetimas, o mūsų Landsbergis gražiuoju, nuoširdžiai prašo sudeginti jo paties sukurtą ir rinktinę iš rinktinių. O gal ir turi racijos, kaip tasai valdingas, despotiškas Zaporožės kazokų hetmonas, Taras Bulba, užmušdamas savo sūnų Andrių:

— Kodėl apsisprendė kitaip?

— Man atrodė, kad jis nenorėjo matyti jos kapo tokioj vietoj, be gėlių, be kryžiaus. Jis primygtinai manęs klausinėjo, ar niekas nebuvo gėlių ant kapo padėjęs. Jis pats nebuvo laidotuvėse... Palaukit, palaukit! Jis sakė man, galįs padaryti, kad jos kapas paskęstų gėlėse. Štai kas! Jis negalėjo pergyventi, kad jo mylima mergina visų pasmerkta, su žemė sumaišyta. "Nė vieno lapelio, nė vieno žiedelio", atsimenu. Ir tada jis pasisuko grįžti atgal.

— Gali būti, kad jis netyčia pats save pakaltino. Dabar dar nieko negalima pasakyti. Aš asmeniškai nenorėčiau patikėti, kad jaunas žmogus taip nelogiškai aukotų savo karjerą ir gyvenimą. Ryt devintą valandą jus priims tardytojas savo kabinete. Po to apklausinėsime Mickeliūną. Žiūrėsime, kas paaiškės.

— Pone viršininke, — šoktelėjo atsiminęs Algirdas. — Jam negalėjo ji perdrėskti kaktos su nagu! Jis persidrėskė šiltadaržyje į kaktusą. Dar aš jam nosinę padaviau kraujui nusišluostyti. Kraujas buvo visai šviežias, o prieš kelias minutes, kai Mickeliūnas įėjo į šiltadaržį, kaktą buvo visiškai švari. Aš jam dar cigarete uždegiau. — Algirdas džiūgavo.

— Čia svarbus faktas. Jūs tik dar kartą pergalkovokite, kad nebūtų klaidos. Ir gal dar kas matė, kai jis šluostėsi kraują, arba gal pastebėjo patį pradrėskimo momentą? Rytoj referuosite. Ligi pasimatymo!

Pusę dešimtos ryto Algirdas išėjo iš tardytojo ir atsistojo prie pradedančio apšalti lango koridoriuj. Kalėjimo durys atsidarė, ir sargas su Mickeliūnu — jo rankos buvo surakintos — leidosi cementiniais laiptais. Netikėtai Mickeliūnas slystelėjo, jo kojos sumosavo ore, pakaušis barkstelėjo į laipto kampą. Sargas pasilenkė ant jo, bet vėl beviltiškai atsitiesė. Mickeliūnas pats daugiau neatsistojo... Prieš kelias minutes koks nors kalinys, vedamas iš teismo salės, nuteistas už plėšikavimus dešimčiai metų kalėti, nusispiovė ant savo sudergto gyvenimo. Arba pagiringas sargas, liežuviu susėliojęs susuktinę, atsikosėjęs dribtelėjo ant pragertų pinigų ir žmonos keikimo. Ir kodėl Mickeliūnas pastatė koją būtinai tiesiog ant spiaudalo? Kodėl ne dešimtį centimetrų kairėn ar dešinėn? Vienu laiptu žemiau ar aukščiau? "Sako, nėra likimo", galvojo Algirdas, kai jam pranešė, kad Mickeliūno jau nėra. "Jis neišgelbėjo nė jos, nė savęs... Užkrito nepermatomas šydas ant melo ir tiesos ir abu sujungė. Dėl mažo, nekalto nusispiovimo".

"Aš tave pagimdžiau — aš tave ir nudėsiu!"

Taip, mutantur tempora... Ilgai svars-tė, ginčijosi penkių autoritetų taryba. Nutarė. Paskum didelės iškilmės, jaudinančios kalbos, sveikinimai, lakštučių suokimai, 1000 dolerių čekis, krykštaujantios vaišės, o dabar — sudeginti! Be jokių kompromisų ir apeliacijų...

Zeikus laimingesnis. Jis žengė tik "laip-tais į tolumą" ir pergyveno nedidelius plokštumos sukrėtimus. Landsbergis jaunėnis, ekspresyvus pabandė kopti laip-tais į augštį. Neišlaikė galvelė — apsvai-go ir susisuko. "Sudeginti!" — koks klai-kus riksmas. Pirmą kartą mūsų knygų istorijoje toks tragizmas.

Ilgokai laukiau, stebėjau: gal čia humo-ras dar, pamanydavau. Bet ne. "Brangieji tautiečiai", nusipirkę pavartę, urmu neša į garbičius ir pleškina pasimėgudami. Šventai vykdo, tartum pomirtinį autoriaus testamentą. Perdegusius "Kelionės" lapus, kaip vapsvų kūlių draikalą, blaško vėjas. Nei pelenų, nei kvapo. Ničnieko, kas pa-silikytų mūsų ainiais ir plačiamame pasauly pasididžiuoti. Tikrai, pasaulinės litera-tūros šedevras turi dingti nuo žemės pa-viršiaus. Tasai erzatzromanas, kurį siūlo autorius pakaitalu, niekad neatstos tik-rojo.

Koks vandalizmas! — susigraudinau. Iš prigimties esu jautrios širdies, krikščio-niškos sielos ir nepagydomas meno entu-ziastas. Nutvėriau paskutinį dar apskru-dusį egzempliorių ir šit, nors miniatiūroj, perteikiu būsimoms kartoms.

1. Menka užuovėja vienuolynas

Dunda ir griaudžia ne danguje, bet žemeje. Žemės galybės baisesnės, veikiau pasiekia žmogų. Atsilapojęs nesulaikomas raudonasai rusas jau čia pat. Siaubo apimtas blaškosi jaunuolis Julius Laikūnas. Vienintelė mintis, vienas troškimas apsi-saugoti, pabėgti. Bet kur? Išganinga vilti-mis nušvinta vienuolynas. Ten storiausi patikimi mūrai, ten išminties susikaupimu nuplikusios vienuolių galvos. Pavojaus at-veju savo kupromis pridengs, arba išneš į ramybės salą.

Pirmosios noviciato dienos nepavydėti-nos. Darbas, malda, meditacijos. Tuoju į virtuvę bulvių skusti, vandens nešti. Nors vienuolyno režimas santūrus, bet katilai didžiuliai. Bulvių ir vandens be galo daug telpa. Nepatinka Juliui. Tuo tarpu dunde-sys ir griausmas vis arčiau ir arčiau. Jo nerimas proporcingai auga. Susirūpinęs žvalgosi į vienuolius. Tie ramūs, nepaju-dinami. Gieda sau ir meldžiasi dar karš-čiau. Jų nusistatymas aiškiai sako: nuo kentėjimų ir mirties niekur nepabėgsi. Ju-lius praranda paskutinį pasitikėjimą mū-rais ir stebuklingąja vienuolių galia. Nors neapsivogęs, bet vagiškai pabėga.

2. Miegas, miegas ir sapnai

Vargais negalais įsibrauna Julius į prekinį vagoną, prikabinatą prie vokiečių karinio traukinio. Tokių pat pabėgėlių sau-sakimšai. Žmonės susėdę ar sutūpę aplinkui, pasieniais, o vidury gėrybės. Kad Lietuva žemės ūkio šalis, paremta ne tik žo-džiais, bet pintinėmis, dėžėmis, ryšuliais. Juose gausu maisto ir apdaro. Bėgliai ramūs, tylūs. Kramsnoja sau ir garsiai čep-si. Ypačiai raji storoji Juliaus kaimynė. Jos žandai nenustoja dirbė. Lūpos, smak-ras, rankų pirštai tirštai taukuoti. Vyrai neutralizuoja riebalus skaidriosios gurkš-niais, stačiai iš bonkų.

Garvežys pūkši iš lėto, nes kur jam be-skubėti — Rytų erdvė abgeschlossen. Va-gone pakrato ir liūliuoja kaip lopšy. Ju-lius bematant užminga ir miega, miega... Paslikas tabaluojasi galva ir visu kūnu vis storosios pašonėn. Toji pasislinktų, jei bū-tų vietos. Ji pradeda burzdėti.

— Kad jis suburbėtų kur su tuo savo (Pabaiga 5-tam psl.)

Tūkstantinis romanas pleška

(Atkelta iš 4-to psl.)

miegu! Toks jaunas, o suglebes, ištižes, kaip kelių dienų kisielius. Gal degtinė padėtų? Įverskit, vyrai!

Kampe kažkas atsiliepia svetimais žodžiais: "Kam širdis susirietus, dvasia kam padvėsus, — tam į krūtinę tejrta nors bosa spirito — vistiek nebepadėsi!"

— O gal?

Suabejoja kitas vyras ir prasistumia su bonka.

— Miegali, a miegali! Še, patrauk! Gal atsigaiveliosi...

Mieguistas, apsiblausęs Julius patraukė, užsikosėjo ir išpurkštė.

— Na biesas! Paskutinio brangaus lašo nevertina.

Jautri moteriškė ima bartis.

— O ką jūs darot su vaiku?

— O-ho! Geras tau vaikas... Pabandytum įleisti į klėtį...

Julius vėlei knapt ir — miega kaip miegojęs. Vagone patamsiai, traukinys vis slenka, slenka. Prisisapnuoja Julius už visą savo gyvenimą.

3. Auksaplaukė blondinė

Karaliaučius. Čia jau nubunda Julius. Turi pakeisti traukinį. Kraustosi visi ir jis neatsilieka. Miestas sudaužytas, suknežintas iš oro. Valandėlę šiurpuliai varsto Julij. Veikiai jo dėmesį patraukia karininko žmona. Grakščiai išlenkusi nugarą pro vagono langą paskutiniu bučkiu palydi frontan savo vyrą. Jo draugas karininkas stovi čia pat perone ir pritaria lūpinės armonikėlės garsais. Alkanomis akimis įsimeigia Julius į jauną moterį. Žavi ir patraukli. Auksinių plaukų kuodelis, gležnas mergaitiškas kaklas, lieknas grakštus liemuo. Pati šelmiškai nusiteikusi, šviežia, nesunešiota dar. Saldžiąja nuodėme gundo.

Paskutinė kelionės stotis. Vakaras. Kavinės, restoranai atviri. Gatvėse netrūksta žmonių. Palaidos merginos po pat nosimi demonstruoja. Pigūs jų kvapai aštriai sugriebia už šnervių. Julius patikrina piniginę. Tik dvidešimt markių belikę. Nėr ko prasidėti su tiek pinigų.

"Bet kas gi čia dabar? O stebuklas!" Iš pravažiuojančio tramvajaus iššoksta ta pati karininko žmona. Prašauna pro Julij ir į restoraną. Jis paskui. Kol taikosi prie jos prisėsti ir įieško žodžių, jau ten kapitonas prisiglaudęs. Julius pasirenka stalelį gretimais. Lyg hipnotizuodamas stengiasi pasukti jos žvilgsnį savo pusėn. Gal atpažintų buvus tame pačiame vagonė, traukinyje ir mačius atsisveikinimą su jos vyru. Kur tau! Ji linksmi čiułba ir visa susitelkusi ties savo partneriu. Vaizdai kyła Juliaus sąmonėj. Vaizdai nuodėmių ir ištvirkavimo su svetimais vyrais. Moralisto pasipiktinimu kartoja jo lūpos: Kartagina! O Sodoma! Norėtų gelbėti, pamokyti ją. Bejėgis pasijunta.

4. Silpniausias pasipriešinimas

Mažiausią pasipriešinimo būdą ir kelią pasirinko Julius. Dėl bado, pastogės pasidavė Arbeitsamt'ui. Savanoriškai įsijungė į vergų armiją, sutelktą viename ginklų fabrike. Tipų, tipelių čia rado nemažai. Arčiau jo buvo: armėnas Aramas, pagyrūnas, bobišius; italas Lorenzo, prokomunistas ir komunistų vadas fabrike; ruselis Serioža, linksmas iškištadantis; prancūzas Michelis, valingas ir žinąs savo vertę; senis Grigorijus, savotiškas sektantas, "duchoborec", kokių gausu Melnikov Peščerskio veikaluose. Šis senis galutinai patraukė ir pavergė Julij. Reikšmingesnis pasidarė, negu visi vienuoliai, kurių pastogėj ir globoj buvo manęs pergyventi siaubą.

"Grigorijau, vešk mane, mokyk, paremk. Aš silpnas, bejėgis suprasti žmones ir save. Tik tu stebuklingas ir galiūnas su savo meile, didelio kentėjimo auka. Tu mano išganymas ir viltis. Be tavęs žūsiu".

— Beveik kasdieninė Juliaus malda tapo.

5. Dviguba moralė

Barake tik vyrai, bet 'abriko halėj moterų netrūksta. Įvairiausos. Net meistro Weisso žmona, Hildė, irgi dirba. Moterys dirgina alkanus vyrus. Išna jų pokalbių tema ir proginis prisiglaudimas. Tik Julius nedalyvauja. Jis tyus ir slaptas dūsautojas. Bet jis estetas ir rafinuotas junkinys. Ne kiekviena vokėtė, kaip kelmas, jam prie širdies. Dėl tų reikia daug valgyti, anot Michelio. Aramas nesirenka: jam visos tinkamos.

Julijui dažnai šmėkšoja balta skarele mergaitė. Jis vaikosi, gauda, bet toji net savo veido neatsuka jam. Hildė taip pat įdomi, ji lengviau pasiekiamą. Jos oda švelni, tingūs geidulius sukelią judesiai, juokas, kaip saldus kutenimas.

Dėl Weisso silpnybės menui Julius patenka į jo namus. Antrasis pretekstas — padirbėti darže popiečių pertraukomis. Už tai gauna pietus ir Hildė. Kas dabar svarbiau alkanam jaunuoliui ir kas desertas? Pietūs geri, bet ir Hildė nebloga. Jis pažino jos pabučiavimus, įkandimus, aistros sušukimus, karštą nelygų alsavimą ir minkštą plačią lovą. Besimėgaudamas su Hilde, prisimindavo ir aną karininko žmoną. Dabar nebešaukė tragiškai: Kartagina! Babilonas! Tik pasvarstydavo: ar anoji taip pat būtų buvusi įdomi, astringa? Hildė ir Weisso pietumis tiek buvo patenkintas Julius, kad net karą pabaigos nebenorėjo.

6. Isteriškas šauksmas

"Veža!" — panika susiūbavo visa halė. Vokiečiai tikrai varė darbininkus ir krovė į sunkvežimius.

"Amerikiečių tankai netoli!" — antroji banga tėsė į halę.

— Vokiečiai negaus mūsų! — pirmą kartą vyriškai suriko Julius ir pats išsigando savo balso.

— Ura! — palaikė Aramas.

— Bokštas! Bokštas saugus! — šaukė Serioža.

— Pirmyn! — ragino Michelis.

Penketas vyrų — Julius, Aramas, Serioža, baškyras ir olandas garbinuotasai prasisveržė fabriko bokštan. Jie atlaikė ataką, gyvi vokiečiams tikrai nepasidavė, bet amerikiečių bomba sutraiškė. Vienas tik-tai Julius, sunkiai sužeistas, išsikapstė iš po griuvėsių. Be abejo jis turėjo pasilikti gyvas, nes kitaip pusės romano nebebūtų buvę.

Nei Grigorijus, nei Lorenzo nepagyry šito žygio. Pirmasis pasakė: "Tu labai blogai padarei, Juliau. Tu jėga įsibrovei į jų gyvenimus ir nuvedei juos į mirtį". Antrasis: "Iš viso tas pasispardymas buvo be-tikslis. Pirma, jis neorganizuotas. Revoliucijos organizuojamos. Antra, jis buvo nebereikalingas. Priešas jau buvo nugalėtas ir tą energiją reikėjo saugot kitam priešui".

Amerikiečiai, priešingai, visa tai palaikė dideliu įvykiu: sukilimas prieš vokiečius ir talka sąjungininkams. Kompensacija ideališka: gerti, valgyti, kiek tik nori, ir mergų — iki soties. Drąsesniems likusiems darbininkams, kurių vadas Michelis, leido įsteigti linksmybės namus vieninteliame miestelio viešbuty ir kelti orgijas iki bestiališko. Nebūt kandidatai į socialistinę tėvynę.

Julius buvo apšauktas didvyriu, nors sukomandavo Michelis ir visas penketas kartu įsiveržė į bokštą ir gynėsi. Juliaus kuklumas pasipriešino:

— Ką tu kalbi? — nejaukiai sušnabždėjo jis Micheliui: — Koks aš didvyris?

— Tu esi didvyris, jei taip laikraščiai rašo! Supranti?

7. Netikėtas susitikimas ir praradimas

Atsiprašau, kad buvau užbėgęs už akių.

5 — NAUJIENOS — CHICAGO 8, ILLINOIS
1955 M. KOVO 5 D., ŠEŠTADIENIS

Margoj romano mozaikoj, kur viskas išblaškyta, sunku susigaudyti ir nuoseklumas rasti. Taigi, sužeistas Julius, sąmonės netekęs, buvo rastas gatvėj ir nugabentas į amerikiečių ligoninę. Išėjęs įieško savųjų. Suranda juos tuose linksmybės ar paleistovybės viešbuty. Ir staiga — koks siaubas! Čia pat pamato tą savo svajotą mergaitę, baltąją skarele, vardu Tatjana. Kaip degančiam name, sugriebia ją už rankos ir tempia su savim. Nieks jam nepastoja kelio, nes niekam nebuvo įdomi. Michelis net nuolaidžiai sako:

— Tau ji patinka? Imk ir atsigauk po visų kentėjimų. Kiekvienas dabar turi patinkančią.

Tik Julius ne taip. Jis dabar kilnus samarietis. Nelyginant Dostojevskio Raskolnikovas su Sonia. O Tatjana tikrai daug pergyvenusi, patyrusi. Net vokiečių kareiviams buvo vežama pasilinksminti. Tik 16-kos metų, jauna, baigšti, nuolat ašaraujanti. Nei gražuolė, nei patraukli. Bet Julius ryžosi gelbėti ir globoti. Kam? — pats nežino. Tatjana irgi nesupranta. Gyvena ir miega beveik viename kambaryje, o jokių vyriškų pastangų iš jo pusės. Ji pirmoji pradeda bučiuotis ir glaustyti. Jis tarytum šaltas, abejingas. Jam Hildė nuolat pasivaidena. Josios muilas nenusiplovęs dar nuo jo lūpų ir rankų. Jis tebejaučia Hildės pečių įdubas, jos lūpų nuovargį. Tatjanai keista: suabejoja Juliaus vyriškumu ir — pabėga. Bėga į sovietų repatriacinę stovyklą, nes jaučiasi esanti rusė ir turinti pareigą grįžti į namus.

Grigorijus irgi grįžta kentėti. Nesulaiko jo net Juliaus maldavimai: "Grigorijau, tu negali palikt manęs. Man reikia tavęs..."

8. Posūkis vietoje

Menamieji Juliaus draugai baigia nykti. Keturi paguldyti bokšte, kiti pasuko bolševikų pusėn, Tatjana, Grigorijus irgi ten nuėjo. Su Micheliu jau anksčiau susipyko, kad pabėgo iš to viešbučio. Ilgiausiai palaikė santykius su Lorenzo. Keisti santykiai. Lorenzo prisipažino, kad jam pavesta sulikviduoti Julij, kaip neištkimą komunistų partijai ir pasigrobusį sovietinę merginą. Rezultate ne Julij sulikviduoja, bet pats save dėl keisto jautrumo ir susidariusių sentimentų.

Ir Julius pasiliko vienas vienas toje pievoje, kurioje niekas nepažinojo jo. Stovėjo ir džiaugėsi atsipalaidavęs nuo subolševikėjusių draugų, nors niekad bolševikams nepriklausė ir sapne nesapnavo bolševiku būti. Kaip vaikas, ištrūkęs nuo peštukų, šnabždėjo jis: "Aš apsigrėžiau, aš nebijau jų!"

Epilogas

Tai šit visi romano tirštimai, kurie pavvyko išgraibstyti. Tiesa, dar vienas. Michelio kompanija savo pramogoms turėjo keltą fabriko meistrų. Jų skaičiuje buvo ir Weissas. Julius išvydęs panorą pasikalbėti. Michelis sutiko ir davė atskirą kambarėlę.

— Tik žiūrėk, suveddamas sąskaitas, palik jį mums gyvą!

Besikalbant Weissui paaiškėjo, kas buvo su Hilde. Jis pakriko.

— Ir tu ją lietei?! Oi Juliau, Juliau! Tu pasielgei taip pat, kaip Aramas ir lenkas, kuriems savo veržekliarakčiu praskėliau pakaušius, o lenką net į kacetą nuvariau. O aš tavimi pasitikėjau. Pasirinkau kaip skaistų kilnų jaunikaity savo keršto įrankiu. Tikras buvau, kad tu atstumsi tą paleistuvę, paniekinsi jos grožį, žavumą ir išėisi. O tu...

Daugiau kalbėti nebepajėgė. Jo smakras tirtėjo, jis susmuko ant dėžės ir galva bevališkai svyravo. Net Michelis įėjęs nustebo:

— Ei, ką tu jam padarei?! Jis baigtas. Nuleidai kraujo?

— Taip, — atsakė Julius.

LIETUVIO DVASIOS JĖGA

“Laukinis žmogus laikraščio neskaito”

Čia imamas posakis Lietuvoje buvo šūkis spaudai plauti. Žmogaus gyvenimas eina į nukultūrėjimą, į nusmukimą, kai jo mintys ir veiksmai ima ribotis maistu, apranga ir pastoge. Tie reikalavimai tinka ir laukiniam žmogui, pridėdant ir ieškojimą “good time”. Stebėdami savo gyvenimo aplinką, mes tai nuolatos regime. Klaiku darosi mėginant suprasti, kodėl taip lengva smukti ir niekėti?

Kita vertus, tenka ir nusišėbėti, kokių tvirtų ir kilnių lietuvių esama, kaip uoliai ir niekur neatleisdami jie laikosi savo idealų ir didvyriškai varosi pirmyn! Ir jų yra visur: mokslo darbuose, politikoje, meno kūryboje, švietimo ir kultūros darbuose ir visuomenės vadovavimo veiksmuose. Imkime kad ir tuos mokytojus, kurie be atlyginimo, arba tik už simbolinį atlyginimą, atiduoda savo šeštadienių laiką pamokoms, o kitas laisvas valandas pasirošimui. Ir tas jų darbas yra kone vienintelė belikusi jėga, kuri sąvalingai stengiasi išlaikyti mūsų kultūringumo ir mūsų tautinio susipratimo spindulių tiekimą, t. y., tautinį auklėjimą.

Gyvas mūsų pedagoginis darbas

Tik žiūrėkime. J. Ignatonis, ŠVIETIMO KELIAS redaktorius (DRAUGAS, 1955.I.8), kečia stipru balsu padidinti tautodailės ir dainavimo naudojimą švietimo ir tautinio auklėjimo darbuose. Kas suabejotų dėl reikšmės liaudies meno ar liaudies dainų, kai atliekamas tautinio susipratimo ugdymas? Kitoje vietoje tas pats J. Ignatonis šaukia SOS dėl nuskurdintos jaunimo literatūros. Bet vėl kitoje vietoje, rašydama apie lituanistikos klausimus mūsų mokyklose, sesuo M. Eucharista nurodo, jog esamos JAV švietimo aplinkybės teikia visus galimus mūsų vaikams mokyklose gauti visus būtinuosius paruošimus, kurių reikalautų jų tėvai ir kurie būtų esmingi ir būdingi ju lietuviškai tautinei samonei išugdyti. Pamėnimas ir reikšmingasis katechizacijos dalykas. Šis sesers M. Eurharistos balsas tenka nuoširdžiai džiaugsmingai sveikinti, nes žinome, kokios reikšmės seserys vienuolės yra visada turėjusios lietuvių parapijų švietimo ir auklėjimo darbe.

Nemažai spaudoje turėjome žinių apie mokyklos darbą įvairiose JAV vietose, o taip pat ir apie mokyklas kituose kraštuose. Matome, kad Vasario 16 Gimnazijos išlaikymo pastangos nėra atlyžusios, ir

yra visi daviniai, kad ta įstaiiga ateityje mums gali teikti daug reikšmingos naudos, likimui esant kiek palankesniai.

Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla

Tuo tarpu bene didžiausias mūsų švietimo darbų baras Čikagoje yra vykdomas Aukštesniojoje Lituanistikos Mokykloje. Ten yra pastoviai atliekamos pagrindinių lituanistikos dalykų pamokos, ir jomis naudojasi gerai virš dviejų šimtų lietuvių jaunimo. Ten tiktai lietuvių kalba tegirdima, tiktai lietuviškos dainos skamba ir ten net juokiamasi lietuviškai. Geriausi mūsų lituanistai mokytojai ten dirba ne dėl algų, o dėl idėjos, ir bene daugiausia savo sielos ten sudeda viredirektore p-lė Rūgūtė.

Mokyklos išlaikymas paprastai reikalauja didelių lėšų iš valdžios ar visuomenės. Ši mokykla, galima sakyti, egzistuoja be lėšų. Tik mokinių tėvai sudeda mažas sumeles būtiniausiems reikalams. O kad ta mokykla turėtų tinkamas patalpas (dabar ji yra prisiglaudusi pradžios mokykloje, pritaikytoje mažiems vaikams), kad turėtų tinkamas mokymo priemonės, kad mokytojai gautų atlyginimus, — ten būtų geresnė nuotaika, dar didesnis darbingumas ir ryškesnis entuziazmas. Bet ir dabar tos mokyklos jaunimas yra pati geriausioji priauganti jėga tolimesnei tautinei mūsų egzistencijai išlaikyti. Iš ten kils mūsų visuomenės vadai, kaip jie yra kilę iš senojo Valparaiso, iš ten rasis ir lituanistikos specialistai, kurie gavę tolimesnį aukštojo mokslo pasiruošimą, užims dabartinių mokytojų ir profesorių vietas čia tremtyje, o toliau bus ir išlaisvintoje Lietuvoje pirmaeiliais kultūrininkais.

Lituanistikos Institutas

Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla duos ir atskirą realią darbo sritį Lituanistikos Institutui, kurio veikla dar tebėra užuomazgoje, bet kuris turi labai reikšmingą ir plačią darbų dirvą, o pasireiškus ir konsoliduotai materialinei dabartinės lietuvių visuomenės galiai, Lituanistikos Instituto darbai ir lietuvių kultūros bendrieji darbai išeis į jiems deramą aikštėjimą.

Tautos dvasia, matom, tebėra gyva. Tremtiniam daroma priekaištų, nes juose reikiiasi silpnumą, bet juose glūdi ir jėga, kuri dabar bręsta naujose aplinkybėse, bet ta jėga ir rodo savo ateities darbų gaires.

Mokyklų, Mokytojų Sąjungos ir L. B-nės reikalais

1. Lituanistinių mokyklų vedėjams ir mokytojams

JAV veikia visa eilė lituanistinių mokyklų, dirbančių lietuviybės išlaikymui didžiulės reikšmės darbą. Apie jį tačiau neturime surinktų vienoj vietoj žinių. Šiam tikslui, o taip pat darbo organizacijos dėliai Amerikos Lietuvių Mokytojų Sąjungos valdyba nori praves-ti visų JAV veikiančių lituanistinių mokyklų, pradžios ir aukštesniųjų, veikiančių mokyklos dienom ar tik šeštadieniais registraciją. Todėl šiųjų mokyklų vedėjai ar mokytojai (kur vienas yra) prašomi suteikti šias pirmąsias žinias: savo adresus, kitų, jei yra, tos lituanistinės mokyklos mokytojų vardus ir pavardes, prie kurios mokyklos veikia lituanistinė mokykla, pradžios ar aukštesnioji, dirba kasdien ar tik šeštadieniais ir kiek mokinių ją lanko. Rašyti prašome sekretorei E. Vilimaitei, 5610 So. Winchester Ave., Chicago, Ill.

2. Apygardų ir skyrių valdyboms

Amerikos Liet. Mokytojų Sąjungos Chicago skyriaus valdybai tekus perimti Centro Valdybos pareigas, teko ir uždavinyšs pristiekti ligi galo Liet. Mokytojų S-gos JA Valstybės organizavimo darbą. Šiam uždaviniui vykdyti reikia parengti Sąjungos įstatus, pateikti apygardų ir skyrių valdyboms su jais susipažinti, dėl jų pasisakyti bei juos priimti ir pagal priimtuosius įstatus išrinkti Sąjungos centrinius organus.

Įstatams parengti sudaryta komisija iš pirm. T. Blinstrubo, ir narių — M. Krikščiūno ir V. Šimaičio. Įstatus tikimasi parengti jau artimoj ateity.

Parengtus įstatus pasiūsime apygardų valdyboms, taip pat valdyboms skyrių, palaikančių ryšius tiesiogiai su Centru, prašydami dėl įstatų pasisakyti. Per apygardas ir skyrius teks praves-ti ir centrinių organų rinkimus. Dėl to prašome apygardų ir minėtųjų skyrių valdybas pranešti mums dabartinius sąstatus ir adresus.

1954.7.24. perimant C. Valdybos pareigas, iš gautų bylų buvo matyti, kad veikė apygardos Bostone ir New Yorke ir skyriai Chicagoje, Clevelande ir Los Angeles. Jei šiuo metu būtų ir kitur susiformavę Sąjungos organizaciniai vienetai, jie prašomi pranešti valdybų sąstatus ir adresus. Rašyti sekretorei E. Vilimaitei aukščiau minėtu adresu.

3. Visiems kolegoms mokytojams

JAV Liet. Bendruomenės organizavimo darbas yra, kaip žinome, jau tiek pažengęs, kad netrukus jau įvyks rinkimai į Vyr. Tarybą. Mokytojai, ligšiol didiele dalimi nešę ben-

druomenės organizavimo darbus, turėtume ypačiai dabar padaryti iš savo pusės visa, kad galimai didesnis skaičius lietuvių dalyvautų rinkimuose ir tuo pademonstruotų organizuotą lietuvių jėgą. Iširašykime, jei kas dar neįsirašėme, tuojau į rinkikų sąrašus savo apylinkėj, priminkime ir paskatinkime kitus tautiečius tai padaryti ir pasirūpinkime, kad mūsų gyvenamaj apylinkėj galimai daugiau lietuvių atliktų rinkimų dieną savo lietuvišką pareigą — balsuotų.

Amerikos Lietuvių Mokytojų Sąjungos Centro Valdyba
Chicago, 1955.2.24.

IŠ CENTRO VALDYBOS DARBŲ

* Sudaryta studijinė komisija atsistatančios Nepriklausomos Lietuvos švietimui planuoti. Komisijos sąstatus: M. Varnienė — vaikų darželiai, K. Meškoniš — pr. mokyklos, P. Maldeikis — pr. mok. mokytojų parengimas, St. Rudys — vid. mokyklos, M. Krikščiūnas ir Ig. Malinauskas — vid. mok. mokytojų parengimas, K. Germanas ir Br. Kliorė — specialinės mokyklos, kan. V. Zakarauskas — religinis ugdymas ir J. Kavaliūnas — pirminkas. Komisija darbą jau pradėjo. Darbą plečiant, teks ir komisijos sąstatą plėsti.

* Norint laiku laimėti lietuviškos spaudos skaitytojus, organizuotas vėjus vaikų laikraštėliams *Eglutei* ir *Tėviškėlei* platinti. Prieš Kalėdų šventes buvo šiuo reikalu kreiptasi atsišaukimu taip pat į visuomenę, kartu skatinant skirti dovanoms įvairiomis progomis ypačiai lituanistinius dolykus (knygas, paveikslus, rankdarbius).

* Gyvas reikalas mokyklinio jaunimo lektūrai tinkamos lituanistinės literatūros, patrauklios ir tautinę samonę ugdančios. Jai organizuoti, o taip pat ieškoti kelių jai skleisti, sudaryta komisija. Ji parengs sąrašą visų pirma perspausdintinų jau Lietuvoj išleistų jaunimui skirtų knygų (istorinių apysakų iš Lietuvos praeities ir pan.) ir konkurso sąlygas naujiems veikalams parašyti. Leidėjai žiūri į reikalą palankiai. Tikimasi, kad ir visuomenė parems. Komisijos sąstatus: D. Lipčiūtė-Augienė, P. Orintaitė-Janutienė, B. Babrauskas, J. Kreivėnas, Ig. Serapinas.

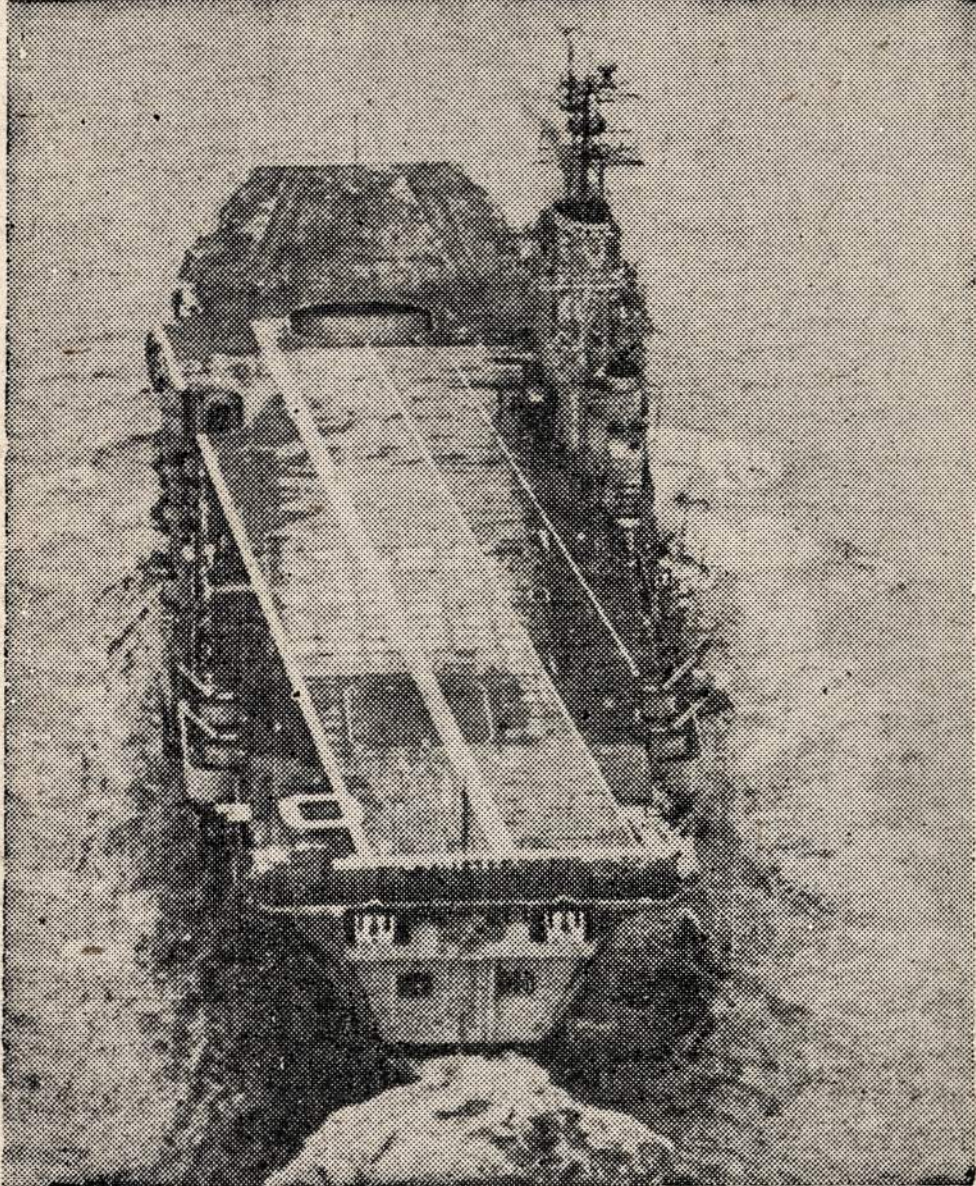
* A. Gulbinskas nenuilstamai darbuojasi organizuodamas aukas Vasario 16 gimnazijai remti.

* Centro Valdybos pareigas einanti naujoji Chicago skyriaus valdyba pareigomis pasiskirstė taip: J. Kavaliūnas, pirm.; A. Gulbinskas, vice-pirm.; E. Vilimaite, sekr.; K. Vaičekauskas, izd., F. Medušauskienė.

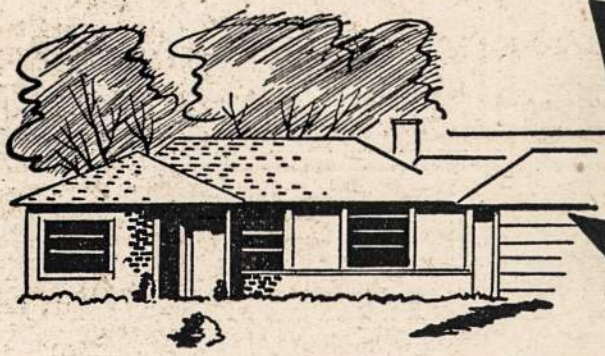
— Ar jau aukojai šio vėjus metu tremtiniam gelbėti?

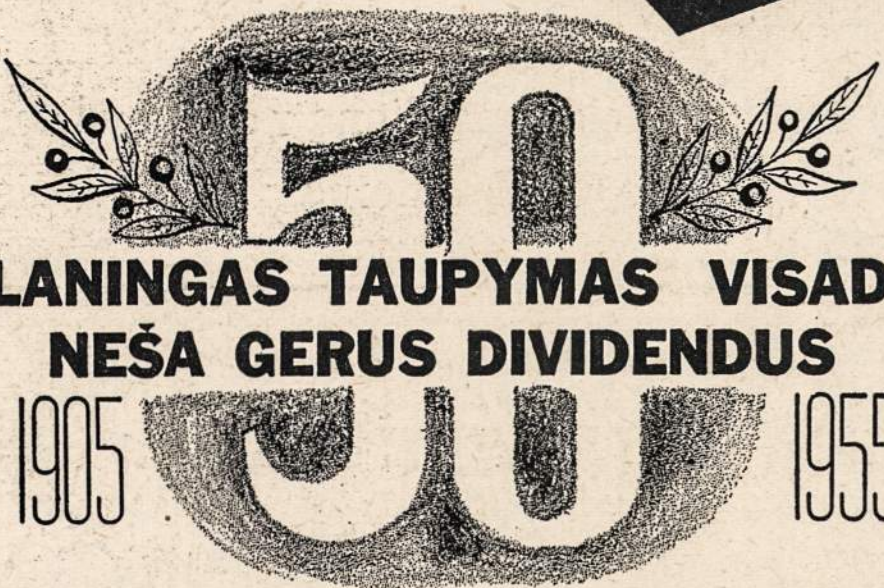
UNITED PRESS-NAUJIENU Telephone
 Buves sovietų premjero pavaduotojas Anastas Mikoyan (kairėje) ir M. Z. Saburovas (dešinėje), kaip Maskvos radijas praneša, buvo paskirti pirmais premjero pavaduotojais. Trečias asmuo, M. G. Peruchinas, irgi paskirtas tokiom pat pareigom. Premjero pavaduotojo pareigas taip pat eina V. M. Molotovas ir L. M. Kaganovich.

UNITED PRESS-NAUJIENU Radiophon
 Britų Ark Royal lėktuvnešis, kuris yra aprūpintas atominiiais bombonešiais, daro pratimus. Tai pirmas tos rūšies britų lėktuvnešis.

TAI OBALSIS, KURIS
 PER 50 METU
 DAUGELIUI
 SUTEIKĖ
 GERBŪVI
 IR TURTA

PLANINGAS TAUPYMAS VISADA
 NEŠA GERUS DIVIDENDUS

MUTUAL

Federal Savings
 AND LOAN ASSOCIATION

JOHN J. KAZANAUSKAS, President
 Chartered and Supervised by the United States Government
 2202 W. Cermak Rd., Chicago 8, Ill. Phone VI 7-7747
 Įstalgos valandos: Kasdien nuo 9 ryto iki 5 val., po pietų, Ketvirtadi. nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro. Trečiadi. visai neįstalgoma.

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, įvairių rūšių alyva, baterijos ir automobiliams dalys.

1934 W. 59th Street Tel.: GROVEHILL 6-9136
 M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

New Yorko Amerikos Lietuvių Tarybos delegacija pas New York gubernatorių Averell Harriman. Gubernatorius teikia proklamaciją, skelbiant vasario 16 "Lithuanian Day" p. Montvilai, New York Tarybos pirmininkui. Kiti nariai: J. Pečiukevičius iš Albany, N. Y.; Stepas Bredes, Jr. iš Brooklyn, N. Y.; Petras Montvila iš Brooklyn, N. Y.; A. Varnas iš Flushing, N. Y.; Marijona Kižytė iš New York.

Moving Moving
PERKRAUSTYMAS IŠ ARTI IR TOLI

ILGŲ METŲ PATYRIMAS — PIGUS SAŽININGAS PATARNAVIMAS.
 NAUJI DIDELI SUNKVEŽIMIAI — PATOBULINTI PERKRAUSTYMOI
 IRANKIAI, KAIP PATYS SUNKVEŽIMIAI, TAIP IR JŪSŲ PERKRAUSTOMI BALDAI YRA APDRAUSTI — INŠIURINTI.

J. NAUJOKAITIS 2022 WEST 69th STREET, CHICAGO 29, ILLINOIS. Tel.: WAlbrook 5-9209

HERE! NOW! FOR YOU!
 THE SENSATIONAL NEW

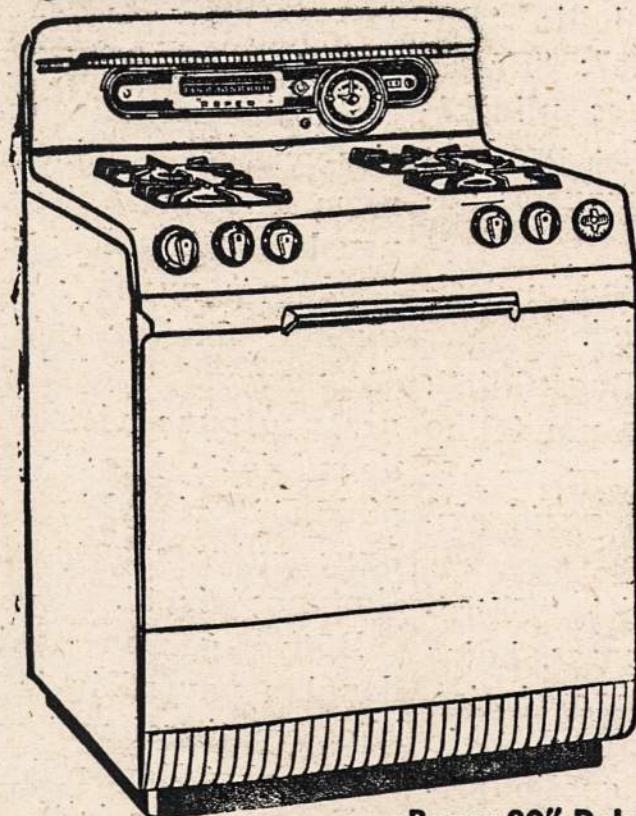
GAS RANGES

prices start as low as

\$21350

EASY PAYMENTS

BIG OLD-STOVE ALLOWANCE

Roper 30" Deluxe

ENJOY FEATURES NEVER BEFORE AVAILABLE IN ANY RANGE

- NEW! "sun-tone" beauty
- NEW! "insta-lite" ignition
- NEW! "glamor-grill" with multi-use cover
- NEW! super alltrol "center-simmer" burners . . . and many others

FREE! king-size measuring cup
 Famous Fire-King brand. Holds full quart. Guaranteed heat resistant. 69c retail value. Get yours absolutely FREE when you see the new ROPER Gas Ranges. Act now!

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE AND FURNITURE CO.

2876 West Cermak Rd. BISHOP 7-3333
 OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. R. JONIKAS

Apie veną dalyvių vartojimo atveją

Laikraštinėje kalboje dažnai galima pastebėti pasakymus: "knygos išėję prieš 50 metų", "šeimininkės iškepę kugelį", "taisyklės galioję anais laikais", "mintys netilpę jo galvoje" ir t. t. Žemaičiui skaitytojui šitoks moteriškosios giminės daiktavardžio su vyriškosios giminės dalyvių poravimas atrodo labai nedarus, rėžias akį ir ausį. Jis tuos sakinius būtinai taisyty: "knygos išėjusios prieš 50 metų", "šeimininkės iškepusios kugelį", "taisyklės galiojusios anais laikais", "mintys netilpusios jo galvoje". O aukštaičiai tvirtina, kad šitoks poravimas yra leistinas ir dargi net kažkurioje gramatikoje patvirtinamas. "Lietuvių kalbos vadove" šito tvirtinimo nerasta. Neturint jokios kitos gramatikos po ranka, iš įdomumo buvo žvilgtterėta, kaip šiuo atveju elgiamasi rašytojų. Pirmiausia pora žemaičių.

Motiejus Valančius "Vaikų knygelėje": "Ne kartą jos man, ant sprando užlipusios, padarydavo skausmą". "Visos žvilgtterėjo į veidrodėlį ir pasitaisiusios laukė svečių įeinant..." "Tai išgirdusios mergelės sugrįžo į trobą, it musę kandusios".

Kristijonas Donelaitis "Pavasario linksmybėse": "Kregždės... pasivalgiusios pliuskėjo pasaką savo. Jos pradeda verpt ir jau prisiverpusios audžia".

Taip pat tuodu žodžiu derina ir šie nežemaičiai.

Vincas Krėvė "Raganiuje": "Kažkaip keistai pamielino jam kojas, rankas, lyg jos būtų jam svetimos pasidariusios".

Petronelė Orintaitė "Viltraikių vaikuose": "Mergos, kojas ant liepto nusimazgojusios, jau ėjo į klėtį miego. Klėtyje mergos, prie savo guolio pripratusios, apsieidavo be žiburio".

Marius Katiliškis "Užuovėjoje": "Ant boburgio... tebesitvarsė kelios moterys, pasiskleidusios uogų ir grybų krepšelius... Ir tos... nusidulkinusios sijonus ir patampiusios kojas, pluošė į pašalius".

Putinas "Keliuose ir kryžkeliuose": "Šypsosi lūpos, atsiminusios pasaką mėlyno lino. Iš žvilgančių bokštų veizi visareginčios akys".

Antanas Vaičiulaitis "Kur hakūžė samanota": "Abi jos buvo pasikaišiusios sijonus... Tetulė pradardėjo su žasimis, kurios, ištiesusios kaklus, neatsistebėjo, kad jas štai taip poniškai vėžina".

Pulgis Andriūšis "Anoj pusėj ežero": "Išvertusios skvernus, springdamos valiavojasi varnalėšos, teškenasi apsiptojusios, kaip pirtininkai atlaidų išvakarėse. (Žmogystos) tokios pat nušutusios, gleivėtės, o jų ilgos, kaboriuojančios

rankos ištysta sutręšusiais pagaliais".

Liaudies pasakose, taip pat kaip ir viršuje suminėtuose pavyzdžiuose, buvo rasta moteriškosios giminės daiktavardis derinamas tik su moteriškosios giminės dalyviu: "Laumės, į svotbą atėjusios, užpakaly atsisedo. Jos negalėdavusios nei vieno darbo nei pradėt, nei pabaigt. Laumidvi, sugrįžusios ir kūdikio neradusios, nemenk rūstavo. Seserys, prisipūškinusios ir išsiprausiusios, išlipo į krantą apsirėdyti. Žiūriu: devynios stirnos viena koja bešokančios. Žiūri, jau ugnelės iš kapų plast, plast belekiančios. Jeigu laumės saulei nusileidus ką beskalbiant užtikdavusios, tai negyvai kultūvėmis užtvodavusios".

Vincas Pietaris "Lapės pasakoje" derina abejaip — ir su moteriškosios giminės dalyviu ir su vyriškosios: "(Mergos)... vilką... pamačiusios pakėlė riksmą. Dvi šarkos, atlėkė apypiete, rado lapę begulinčią išdriką".

Abejopų pavyzdžių sutinkame ir Alės Rūtos "Trumpoje dienoje": "(Jos) pasiraitojusios augščiau kelių sukneles ir suveržusios juostelėm... (Mergos) sukneles pasiraitoję, skareles atsismaukę..."

Gausiausiai šitą moteriškosios-vyriškosios giminės derinimą vartoja Antanas Baranauskas "Anykščių šilely": — "Pakalnės nuplikę; sudygę ruduokės; ūmėdės sutūpę; epušės nugsandę; šakelės nudžiūvę, neužpynę vietos; nuskurdę pušelytės liko; visos buvo viršūnės vienybėn suspynę; buvę pušys suaugę nuo metų šimtyno;" ir t. t.

Būtų galima prirankioti daugiau pavyzdžių ir vieno ir kito (ypatingai mot.-mot.) derinimo, bet šiam reikalui, manyčiau, užtenka ir tų.

Išskyrus Baranauską, knygoje mot.-vyr. derinimo pavyzdžių yra labai maža. Bet jų gausoka laikraštinėje kalboje. Iš to peršasi išvada, kad tai būtų arba tarmybė (Baranausko atveju pateisinama, nes reikalinga rimuojant, o gal ir visai neišvengiama, nes "šilelis" parašytas tarmiškai) arba beįsigalinti gramatikos klaida. Kad tai galėtų būti tarmybė, įrodytų tai, jog ji vartojama vien nežemaičių (laikraštinių) tarmės, žinoma, negalima patikrinti). Ar tai yra tikrai tarmybė, galėtų pasakyti kalbininkas, pažįstas aukštaičių tarmės.

Jeigu tai yra tarmybė, tai gal reiktų ją vartoti tik ten, kur ir kitos tarmybės turi vietą — eilėraščiuose ir tiesioginėje kalboje, o nevartoti nei laikraštinėje, nei rašomojoje kalboje.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL
— SATURDAY, MARCH 5, 1955

Būtų gera, kad kalbininkas šiuo klausimu pasakytų savo nuomonę.
S. Tomariene

K. D. Red. prierasas

Kaip ir straipsnio autorė spėja, kalbamosios lytys yra tarminės. Jos pažįstamos kapšų bei rytiečių tarmėse. Visai reikia sutikti su autore, kad tokios tarminės lytys vartotinos savo vietoje — tarminėje literatūroje bei tokiuose literatūros kūriniuose, kur reikalingas tarminis atspalvis, kur tarminės lytys eina stilistine bei vaizduojamąja priemone. Kartais ir šiaip grožinės literatūros kūriniui gali praversti tokios nuo sukasdienėjusių bendrinės kalbos formų atskiriančios lytys, nes, mat, grožinėje literatūroje svarbu kalbinių priemonių sugyvinimas, suaktualinimas, iš jų poetinių kibirkščių išskėlimas. Pvz. J. Aleksandravičius kadaise išleido poezijos rinkinį, vardu "Užgesę Chimeros akys". Žinoma, tos knygos antrašės nėra jokio reikalo taisyti į "Užgesusios Chimeros akys". Bet šiaip bendrinėje

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS.

Aleksas Brinas

GENERAL CONTRACTOR

- Naujų namų statyba
- Namų remontavimas
- Vidaus įrengimai
- Garažų statyba

20 metų patyrimas

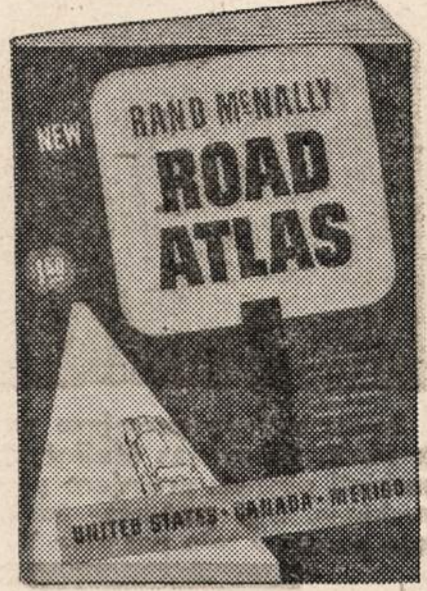
Greitas ir sąžiningas darbas

4339 S. Hermitage Ave.

FR 6-3922 LA 3-9719

(laikraščių ir kt.) kalboje tederai sakyti "Knygos išėjusios prieš 50 metų" ir t. t.

Gera naujiena automobilistams!

Nei kelio klausite, nei pasiklysite, jei įsigysite šiuos du vertingus vadovus:

Rand McNally, ROAD ATLAS. Apima Jungtines Valstijas, Kanadą ir Mexico. Didelio formato, 112 pusl. Kaina tik \$1.50.

Rand McNally, CHICAGO STREET GUIDE. Miesto planas ir visa reikalingiausia informacija. 64 pusl. Kaina tik \$0.50.

Gaunami NAUJIENOSE, 1739 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

visus mokesčius čia sumokėjus

100% apdrausta

DRABUZIAI
GYDUOLES

ir t. t.

Jūsų giminės gausa be jokių jiems išlaidų

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SO. STATE ST., CHICAGO

Tel. WAbash 2-9354

Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

PILDOME INCOME TAX LAKŠTUS

NAUJIENOS pildo pajamų mokesčių (Income Tax) lakštus kiekvieną dieną nuo 10 val. ryto iki 5 val. vakaro, o šeštadieniais iki 12 v. dieną

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS

DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiū.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

Tel. VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

NAUJIENOSE galima užsisakyti

ARGENTINOS LIETUVIŲ BALSĄ

Argentinoje gyvena didokas lietuvių skaičius. Pastaraisiais metais tą kraštą pasiekė dar keli šimtai lietuvių. Amerikiečiai ten turi giminių, draugų ir pažįstamų. Norintieji sekti visuomeninį Argentinos lietuvių gyvenimą yra kviečiami užsisakyti geriausią Pietų Amerikos lietuvių laikraštį — ARGENTINOS LIETUVIŲ BALSĄ. Metinė jo prenumerata yra tikrai \$3.00. Laikraštį gausite jei pasiūsite \$3.00 Money Orderį arba čekį tokiu adresu:

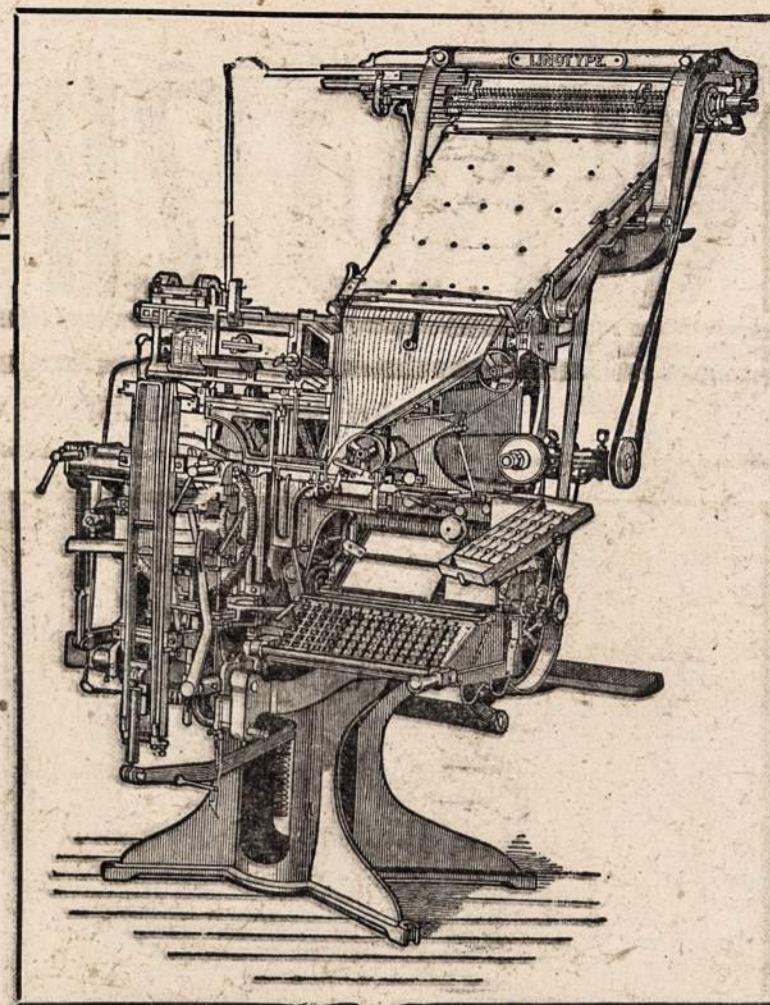
NAUJIENOS

1739 So. Halsted St.

Chicago 8, Ill.

NAUJIENOS ATLIEKA SPAUDOS DARBUS

NAUJIENOS spausdina laiškus, vokus (konvertus), atvirukus (post cards), pranešimus, priminimus, įvairios rūšies tiketus, tiketų knygutes, žinias apie pobūvius, vestuves, krikštynas, sukaktis, minėjimus, biznio atidarymus, išpardavimus, mokesčių knygutes, draugijų įstatus, konstitucijas, brošiūrėles ir knygas.

NAUJIENOSE galima pasirinkti įvairios rūšies ir įvairių spalvų popierių.

NAUJIENOS turi įvairių rūšių angliškas ir lietuviškas raides su nosinėmis, uodegutėmis, taškais, brūkšneliais, rageliais ir kirčiais.

NAUJIENOSE įvairūs darbai atliekami lietuvių arba anglų kalbomis.

NAUJIENOSE spaudos darbai atliekami greitai, švariai, tvarkingai ir pigiai.

Čikagiečiai spaudos darbus gali atnešti į NAUJIENAS, o tolimesnių lietuvių kolonijų gyventojai spaudos darbus gali atsiųsti paštu. Gavę spausdinti norimą darbą laišku, jį tuojau išspausdinsime ir pasiūsime. Visa eilė lietuvių šitaip NAUJIENOSE jau dabar atlieka spaudos darbus.

Įvairiais spaudos darbais kreipkitės į NAUJIENAS, jos mielu noru tą darbą Jums atliks.

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois. Telef.: HAYmarket 1-6100

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Prof. Adomo Varno 1924 m. šaržas — Politikierius į vienuolyną

'ANT POLITIKOS LAKTŲ'

Autobusu važiuodamas varčiau prof. dail. Adomo Varno nuotraukas iš šaržų albumo "Ant politikos laktų". Šalia manęs atsisėdo stambaus kūno, žilaplaukė moteris. Kiek laiko ji stebėjo šiuos šaržus, vėliau storu balsu prašeko:

— Aš noriu pasižiūrėti.

Ji išsiėmė iš rankinuko monoklį, pridėjo prie akies ir stebi į vienuolyną betraukianti buvusį Dumos atstovą.

— Žinote, šie šaržai daryti gero dailininko. Nežinau, ką jie reiškia, bet jie pavaizduoja kokios nors tautos gyvenimą. Geri ir kiti, bet šis ypatingai. Kokios tautybės esate?

— Lietuvis, — sakau. — Šie šaržai yra piešti prieš daug daug metų mūsų prof. A. Varno. Visų jų čia neturiu, bet jeigu jūs, ponija, ateisite į jo 75 m. sukakties parodą kovo 19-29 d.d. Marijos Aukštesn. Mokyklos rūmuose, galėsite daug ko ten pamatyti.

— Tai jūs būsite tas prof. Varnas? — ji paklausė.

— O ne. Ne aš. Bet leiskite paklausti kas jūs? Menininkė?

— Buvau. Dabar be akių, kaip muzikas be klausos, negi galima... — liūdnai pasakė ji.

Padėkojau jai už pamėgtąjį prof. Varno šaržą — "Į vienuolyną". Dar norėjau paklausti, ką ji jame matė, bet reikėjo su ja skirtis.

JAPONŲ DAILĖS PARODA

Kovo 10 d. Chicagos Meno Institute atidaroma didelė japonų tapybos ir grafikos darbų paroda. Daugis eksponatų iš senesnių amžių. Japonų menu, jo kruopštumu ir techniškumu paprastumu domisi visas civilizotas pasaulis. Šioje parodoje bus ypač gausu spausdintų nuo medžio klišių spalvotų reprodukcijų. Šioje srityje japonai ir šiandien pirmauja.

10 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 5, 1955

MANLIO PARODA

Main Street Gallery, 642 N. Michigan Ave., ligi kovo mėn. 14 d. bus rodoma jauno italo Manlio tapyba.

Manlis anksčiau tarnavo Brooklyno meno muziejuje. Dabar jis dirba Arizonos valstybiniame universitete. Jo tapyboje matomas grožis, jaučiamas švelnus spalvingumas ir tikslas. Vienas meno kritikas apie Manlį taip išsireiškė: seniai pelėjęs modernizmas jo šešėlyje tirpsta, kaip saulėje sniegas. Dėmesio verti šio Manlio darbai: "Kelias į Gargoną", "Šulinys", "Arizonos gamtovaizdis", autoportretas ir "Pesčiūčiai".

NAUJA PARODA

All-Illinois Society of the Fine Arts praneša, kad kovo mėn. 18 ir 19 d.d. reikia pristatyti kūrinius į Conrad Hilton Hotel — jury komisijai. Kambario numeris 564-A. Skiriamos penkios premijos. Paroda bus atidaryta balandžio mėn. 3 dieną. Bus programa ir arbatėlė.

Vyrai gali pasirinkti tarnybą

— Primenu visiems jauniems vyrams, kad High School baigusieji gali pasirinkti vieną iš 87 techninių mokyklų pirma, negu jie bus prisaikdinti karo tarnybai, — pareiškė Master Sergeant Anthony Bujanowski, kuris vadovauja Armijos ir Aviacijos Rekrutavimo Įstaigai, esančiai 1831 Blue Island Avenue.

Rekrutavimo Įstaiga dabar yra atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vakarais iki 9:30 P. M., kad dirbantieji arba kitais dalykais užimti jaunuoliai galėtų į ją užėiti ir pasiteirauti. Informacijų taip pat galima gauti, jei patelefonuosite TA 9-2242.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS.

Vasario 16 d. prie Kapitoliaus

Ypačiai įspūdingai Lietuvos Nepriklausomybės sukakties minėjimas įvyko vasario 16 dieną JAV Atstovų Rūmuose, kurie tos dienos posėdžius pradėjo prel. P. M. Juro (iš Lawrence, Mass.) invokacija. Fotografijoje prel. Juras sveikinasi su savo miesto kongresmanu Thomas Lane; tarp jų Informacijos Centro direktorė M. Kizytė; dešinėje kongresmanas iš Pensylvanijos Daniel J. Flood.

LALIO ŽODYNAS

Yra standartinis Amerikos lietuvių žodynas. Geresnio anglų-lietuvių kalbų žodyno nėra. Nenumatoma, kad naujas žodynas greitai laiku būtų spausdinamas. Todėl siūlome dabar įsigyti šį stipriai įrištą 1256 puslapių angliškai-lietuvišką ir lietuviškai-anglišką žodyną. Kaina — \$14.00. Žodynas Jums bus išsiųstas, jei pasiūsite \$14.00 čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

Naujienos

1739 S. HALSTED ST.

CHICAGO 8, ILLINOIS

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

KVIEČIA VISUS Į BENDRĄ LIETUVYBĖS DARBĄ

PRIKLAUSYTI Susivienijime Lietuvių Amerikoje, tai susijungti su savo broliais ir sesėmis bendram lietuviybės išlaikymo darbui ir kovai už gražią Lietuvos ateitį.

LIETUVYBĖS SLA VAJUS, prasidėjęs Vasario 16-tą, suteikia įstojimo į SLA lengvatą visiems naujai įstojantiems. Pasinaudokite šia proga.

APDRAUDA Susivienijime Lietuvių Amerikoje yra parankiausia, pigiausia ir tikriausia — sujungta su fraternalėmis naudomis. SLA apdrauda pagelbės Jums ir jūsų šeimai nelaimėje.

SLA VEIKLA ir jo tikslai bei praeityje nuveikti darbai ir pasiekti tuojau nepelningai, jei parašysite SLA Sekretoriui:

DR. M. J. VINIKAS

307 W. 30th Street, New York 1, N. Y.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šlaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelairai išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1003

Telefonas CENTRAL 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

IVAIRENYBĖS

Kaip pažinti krikščionį?

Keliautojas Reginald Reynold neseniai parašė knygą apie savo patyrimus Afrikoje (Cairo to Cape Town, išleido Doubleday). Joje jis pateikia įdomių faktų, kurie atskleidžia Afrikos žmonių psichiką.

Bene įdomiausias jų yra tas, kaip afrikiečiai atskiria, kuris baltasis yra krikščionis, o kuris ne. Reynold pasakoja tokią atsitikimą.

Vieno vietinių kaimo mažoje lūšnelėje apsigyveno keliautoja ponja Culvick. Čiagimiai nutarė, kad ji negali būti krikščionė, nes "visi krikščionys gyvena dideliuose namuose".

Bučkis sukelia juoką

Toje pat knygoje Reynold sako, kad kiekvienas bučkis, kurį turi progos stebėti egiptiečiai amerikoniškuose filmuose, sukelia nesuvaldomą publikos juoką. Ilgai buvo galvojama, kad juokiamasi iš pasitenkinimo. Bet knygos autorius teigia, kad egiptiečiai juokiasi iš pasipiktinimo, nes bučkio vaizdą jie laiko "barbarišku žiaurumu".

Kaip patenkinti žmones?

Aiškindamas, kodėl Sovietų Sąjungoje žmonės nereiskia nepasitenkinimo savo skurdu, rašytojas Ivanovas-Razumnikas pateikia pasakojimą apie vieną rabiną, kuris "suteikė džiaugsmo gyventi" savo parapiečiui.

Vienas žydas pasiskundė rabinui dėl sunkių savo gyvenimo sąlygų. Esą, jis turįs didelę šeimą ir esąs priverstas gyventi tik viename kambaryje. Rabinas išklauzė skundo ir paliepė savo parapiečiui vykdyti jo įsakymus: grįžus namo, tame pačiame kambaryje patalpinti ir savo karvę.

Žydas įsakymą įvykdė, bet dabar dar pasijuto nelaimingesnis: gyvenimas pasidaręs kur kas sunkesnis. Tada jam rabinas įsakė tame pačiame kambaryje patalpinti ir ožką su vištomis. Pagyvenęs tokiose sąlygose, žydas visiškai nusiminė. Gyvenimas pasidarė tiesiog nepakenčiamas.

Tada jam rabinas paliepė visus gyvulius išvesti ir kambaryje likti tik su savo šeima. Po šio paskutinio įsakymo įvykdymo žydas pasijuto toks laimingas, kad net neturėjo kuo skųstis.

Šį metodą taikydami savo piliečiams, sovietai suteikia jiems daug laimės, pastebi rašytojas.

D. D.

"NAUJIENAS" SKAITO VISI SROVŲ ŽMONĖS: DARBININKAI BIZNIERIAI, PROFESIONAI, DVASTINKAI, VALS, TYBININKAI, MOKSININKAI, JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAI ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠYTOJUS.

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MARCH 5, 1955

DR. JUZE AGLINSKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Vaikų ir Moterų Ligos
5159 SO. DAMEN AVENUE
Medicine and Surgery Building
Valandos: Pirm. 10-4, antr. 10-1 ir 6-9, treč. 10-4, penkt. 10-1 ir 6-9, šešt. 10-12
Ofiso: PR 6-7800 — Namų TR 4-1765

Dr. Kęstutis Aglinskis
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2300 WEST 51st STREET
Val.: Pirm. ir antr. 10-12, ketv. ir penkt. 8-8 p. p., treč. ir šešt. pagal susitarimą.
Telef.: ofiso PROspect 6-1795
Rezid.: TRIangle 4-1765

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE.
Valandos: Antradieniai ir ketvirtadieniai nuo 7 iki 9 val. vakaro. Šeštadieniai nuo 10 iki 12 ir nuo 1 iki 3 valandos po pietų. Kitu laiku tik susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tiksliai antradieniai ir penktadieniai. Trečiadi. ir sekmd. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

Tel.: YArds 7-3526 — YArds 7-7410
DR. G. J. BYLAITIS
Nervų, vidaus ir vaikų ligos
Val.: antr., penkt. 7 iki 8:30 P. M. Šeštad. 12:30 iki 1:30.
Kitomis dienomis tik susitarus.
DR. J. G. VALAITIS
Val.: kasdien 6:30-8:30, šešt. 4-6.
4038 SO. ARCHER AVENUE

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antrad. nuo 1-5, Trečiadi. ir Šeštadieni tik susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEVERly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniai nuo 2 iki 4 po pietų. Trečiadieniai pagal sutartį.

Tel. ofiso: VI 7-0600; rez.: VI 7-7303
DR. BR. GAŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4055 ARCHER AVENUE
(Kampas Archer ir California Ave.)
VAL.: 2-4 po pietų ir 6-8 vakare. Šeštadieniai 2-7 p.p., išskyrus sekmd.
Rezid. telef.: INterocan 8-8732
Ofiso telef.: INterocan 8-7654

DR. K. GUDAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Chirurgija ir moterų ligos
10756 SO. MICHIGAN AVE.
Val.: Kasdien 9-12 ryt. ir 1-4 val. vak., išskyrus trečiadienį. Šeštad. 10-3 val. Kitu laiku—susitarus.

Rezid. tel.: STewart 3-4511
Ofiso telef.: YArds 7-1166
DR. J. GUDAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 WEST 35th STREET
Kampas Halsted ir 35-tos gatvės
Valandos: 1-4 p. p. ir 6:30-8:30 val. kasdien. Trečiadieniai uždaryta Šeštadieniai nuo 1 iki 4 po pietų

DR. A. JENKINS
PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvius Gydytojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų ir 7:30-9 vakaro.
Trečiadi. ir šeštad. uždaryta
Ofiso telefonas: PROspect 6-3838
Rezid. telefonas: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ IR PRITAIKO AKINIUS
valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą. Išskyrus trečiadienį ir šeštadienį
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto telef.: OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th COURT, CICERO
Kasdien 10-12 val. ryto ir 5-8 val. vak. Šeštad. 10-2 ir trečiadi. tik nuo 10-12
Butas: 1832 So. 49th Court, Cicero

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS.

Tel.: ofiso GR 6-4322. Rez.: HI 5-2626
DR. JOSEPH W. KADZEWICK
(LIETUVIS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Priėmimo valandos tiksliai susitarus: nuo 2 iki 4 v. p. p. ir nuo 7 iki 9 vakaro, išskyrus trečiadienį.
MANOR MEDICAL ARTS BUILDING
6400 SO. KEDZIE AVE.

Dr. Fl. Tallat-Kelpša
Dr. E. Tallat-Kelpša
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
MARQUETTE PARKO OFISAS
2656 WEST 63rd STREET
(Kampas Washtenaw ir 63rd St.)
Kasdien 3-5 ir 6-8, treč. ir šešt. tik 3-5.
Tel.: PROspect 6-8548

Cicero ofisas: 5002 West 16th Street
Kasdien 1-3 ir 6-8:30, šešt. 11-1 ir 2-4, šeštadienį 11-1.
Telef.: TOWNhall 3-0959
Namų telef.: HEMlock 4-7080
Kitu laiku tik susitarus.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1435 So. 49th Ct., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Šeštadieniai 12-2 val. ir 3-5 val. vak. Butas: 1526 So. 49th Ave., Cicero, Ill.

Ofiso telefonas: LAFayette 3-3210
Jei neatsiliepi šaukite KEDzie 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-2:30 Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketvirtad. 6-8:30. Trečiadieniai tik susitarus

Dr. A. Valis - Labokas
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. Moterų Ligos
3267 SO. HALSTED STREET
Telefonas: DANube 6-1125
Valandos: 1-4 ir 6-8 vakaro. Šeštadieniai 1-4 val. po pietų.

Telefonai: Ofiso GROvehill 6-5399
Rezidencijos: PROspect 6-4732
DR. A. MACIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
2423 WEST 63rd STREET
(kampas 63rd ir Artesian)
OFISO VAL.: 2-4 ir 6-8 val. po pietų, kasdien. Šeštadienį 2-4 val. Trečiadieniai ir sekmd. uždaryta

DR. EDWARD B. MURAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
OFISAS:
2614 WEST 63rd STREET
Valandos pagal susitarimą.
Ofiso telefonas: GROvehill 6-1321
Rezidencijos: BEVERly 8-6162

DR. CONSTANCE O'BRITIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2408 WEST 63rd STREET
Tel.: HEMlock 4-5524
Hours by appointment only.

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. m. 7-9 p. m. Šeštadieniai 10-12. Trečiadieniai uždaryta.
Tel.: LA 3-4949, namų CE 3-7786

DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8; Ser., Subat. ir Nedėl. tik susitarus.
Ofiso telefonas: YArds 7-4787
Namų telefonas: PROspect 6-1930
Jei neatsiliepi viršutiniai telefonai. Šaukite Midway 3-0001

Tel. ofiso: CLIFFside 4-2896
Rez.: LAFayette 3-1172
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų, šešt. 2-6 v. p.p., išskyrus sekmdienius

Telefonai: ofiso CLIFFside 4-0253
Rezidencijos: GR 6-8876
DR. A. Z. ŠAULYS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 S. ASHLAND AVE. (kamb. 211)
Pirm., Antr., Ketv. ir Penktad. 6:30-8:30 val. vak. Šeštadieni 2-4 v. p. p.

DR. VYT. TAURAS-TUPČIAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika. spec. Moterų ligos
Ofisas ir rezidencija: 2410 W. 51st St. (antras namas nuo Western Ave.)
Ofiso ir rezid. telef.: PROspect 8-1223
Ofiso val.: Pirm. 8-10 v. v. Antr., Treč. ir Penkt. 6-9 v. v. ir Ketv. ir Šeštadienį 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
CHIRURGINĖS LIGOS
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
6255 SO. WESTERN AVENUE
Rezid. telef.: PROspect 6-8484
Val.: 2-4 po pietų ir 7-9 vak. Šeštad. 2-4 po pietų. Treč. ir sekmd. uždaryta.

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400
Dr. Ona Vaškevičius
(VAŠKEVIČIUTĖ)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo 6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet; trečiadienį ir kitu laiku tik susitarus.

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val. Šeštadieniai 2-4 val. po pietų. Sekmdieniais uždaryta.

DR. BRUNO J. ZUBRICK'AS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2951 WEST 63rd STREET
(netoli Sacramento Ave.)
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak., trečiadi. ir sekmd. pagal susitarimą.
Telefonas: HEMlock 4-7899
Namų tel.: HILLtop 5-2557

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandažai. Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniai 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
1911 W. 59th St., Chicago 36, Illinois
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI
DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YArds 7-1829
Pritaiko Akinius Kreivas Akis Ištaiso
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 8 iki 8. Trečiadieniai tik susitarus. Šeštadieniai nuo 10 iki 3 val. popiet.

Dr. Kazimieras MICHEL
Optometristas - Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Ideda netikrą — artifiціальią akį pagal sveiką. Praktikuoja per 39 metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YArds 7-6616
Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro. Geras patarnavimas.

Dr. Ant. Rudokas, O. D.
tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Telefonas: YArds 7-7381
Priima: Vakarais nuo 6 ir 9 val. Šeštad. nuo 10 ryto iki 4 po pietų. Treč. ir sekmd. pagal susitarimą.
4455 S. CALIFORNIA AVE., Chicago.

DR. S. VAITUSH, Opt.
Palengvins akių tempimą, kuris esti priežastimi galvos skaudėjimo, svaigimo arba aptemimo, nervuotumo, skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Prirengiu teisingai akinius visuose atsitimuose egzaminavimai laroma su elektra, parodancia mažiausias klaidas. Speciali atyda trečiadiami mokymklos vaikams
VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro. Šeštadieniai iki 4 val. vakaro. Trečiadienį ir sekmdienį uždaryta
4712 S. ASHLAND AVE
YArds 7-1378

PIGIAI IR SAUGIAI
PERKRAUSTAU BALDUS
VIETOJE IR IS TOLIAU
K. EIDUKONIS
Turio naują didelį sunkvežimį, specialius įrankius ir aprūdus.
6930 So. Talman, Chicago 29, Ill.
Tel. GROvehill 6-7096

“Moby Dick” filme

Herman Melville jūros nuotykių apysaka “Moby Dick”, kurioje vienakojis laivo kapitonas persekioja jūros retenybę, — baltąjį banginį, — jau buvo daug kartų filmuojama, bet monumentaliausio pastatymo ji susilaukė tik šimet. Filmų gamintojas John Huston šiam pastatymui paskyrė apie \$4,000,000. Nuotraukos buvo daromos Amerikoje, vandenynė ir Irlandijoje. Vienakojį kapitoną, kuris kovoja su baltuoju banginiu ir žūsta, vaidina Gregory Peck. Filmas bus rodomas “cinemaskopo” ekrane, natūraliomis spalvomis.

Amerikos spauda rašo, kad didžiausią rūpestį sudarė scenos, kuriose vyksta grumtynės su banginiu. Banginį teko pagaminti specialiose dirbtuvėse. Britų specialistų pagalba jis išėjo toks natūralus, kad ne tik vartėsi jūroje, skandino laivelius ir žmones, bet, gavęs durklo smūgį, prapliupdavo ir raudonu krauju. Po plastikos oda buvo padėtas kempinės sluoksnis, iš kurio trykšdavo kraujas. Sumaniai įtaisytos spyruoklės kraipydavo banginio galvą, uodegą ir kilodavo visą jo kūną.

Vienas sunkiausių uždavinių buvo surasti tipingą 19 šimtmečio žvejybos laivą. Jis

*Chicagiečiams susisiekimo nelaimės kiekvienais metais kainuoja \$40,000,000. Kiekvienos nelaimės metu jūs užmokate savo dalį. Padėkite sumažinti tą milžinišką sumą, įstojant į “Crusade for Traffic Safety”.

buvo išnuomotas Anglijoje, perdažytas ir vėl paleistas į jūrą.

Melville “Moby Dick” yra viena žinomiausių Amerikos 19 šimtmečio apysakų. Ji laikoma ne tik jūros nuotykių šedevru, bet ir autoriaus talento kulminacija. Sakoma, kad baltasis banginis toje apysakoje simbolizuoja žmogaus sielos nerimą, kurio genamas žmogus suranda mirtį.

Lietuviškos knygos ir literatūros pradininku yra laikomas Martynas Mažvydas, bet prof. Vaclovas Biržiška “Senųjų Lietuviškų Knygų Istorijoje”, 84 vieninteliu to katekizmo, nei apskritai lietuviškos knygos ir literatūros pradininku”. Į šį puslapyje, rašo: “vienas Mažvydās negali būti laikomas ar kitus senosios lietuviškos knygos klausimus geriausiai atsakymus rasite, jei skaitysi-

te prof. Vaclovo Biržiškos “Senųjų Lietuviškų Knygų Istoriją”. Knygos kaina: kietais viršeliais \$3.00, minkštais \$2.00.

Užsakymus adresuokite:
NAUJIENOS
1739 S. Halsted Street,

TERRY PLUMBING & HEATING
SUPPLY COMPANY
New-Used Bathtubs—Toilets—Boilers
Lavatories—Radiators—Soil Pipe
Work done by bonded and
licensed plumbers.
1942 S. HALSTED ST. TAYLOR 9-8185

Iš Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo JAV Senate

Vasario šešioliktajai paminėti skirtą dieną — vasario 15 d. — Senate invokaciją skaitė ALT narys prelatas J. Balkūnas iš Maspeth, N. Y.

Fotografijoje matome jį po iškilnių sveikinantis su demokratų sen. iš N. Y. Herbert H. Lehman.

Vasario Šešioliktoji Waterbury, Connecticut

Waterbury ALT skyriaus surengto Lietuvos Nepriklausomybės Dienos minėjimo vasario 13 d. organizatoriai su svarbiausiais svečiais. Minėjimas įvyko šv. Juozapo salėje. Lietuvos laisvinimui vietoje surinkta \$2,300.00.

Fotografijoje iš kairės į dešinę: S. Sapranienė, Dr. M. Devenis, Mrs. E. Snyder, A. Devenienė, Dr. P. Grigaitis, Waterbury burmistras R. E. Snyder, J. Tareila, klebonas kun. J. Valantiejus, aldermanas J. Určinskas, kun. A. Sabaliauskas, T. Matas, kun. A. Čebatorius, Dr. P. Vileišis, M. Andrikytė ir minėjimo programos vadėjas ALT skyriaus pirmininkas komp. A. J. Aleksis.